

VÕITLEJA

Nr.4 (442) 47. aastakäik

ÜLEMAAILMNE EESTI SÕJAMEESTE JA VABADUSVÕITLEJATE HÄÄLEKANDJA

Juuli/august 1998

EESTIS AVATI ESIMENE mälestustahvel kol. Alfons Rebasele

23. juunil, Võidupühal, toimus Viljandis Eesti Idapataljonide Võitlejate Klubi ja Eesti Sõjameeste Sakala Ühenduse ühine kokkutulek Viljandi Maagümnaasiumi ruumides. Vaatamata vihmasele ilmale, oli kokkukulnuid ligi 200 vabadusvõitlejat ja nende külast.

Oma avakõnes, kokkukulnutele, märkis EIVK juhatuse esimees, ksv. Jaan Kuningas, et kokkutuleku päevakorda on tulnud muuta seoses sellega, et Eesti Vabariigi president otsustas tänava aastal võidutuled (jaanituled) maakondadesse välja saata Viljandist ja samal ajal, mil meil oli päevakorras avada mälestustahvel kol. Alfons Rebasele, tema 90. sünniaastapäeva tähistamiseks. Seega toimus mälestustahvi avamine endise Kaitseliidu Sakala Maleva maja seinal, Jakobsoni tn. 16, mitte kell 12.00, vaid kell 15.00.

Avakõneleja süütas küünla kõikide sõjaslangenute, N.-Liidu vangilaagrites hukkunute ning kodumaal ja võõrsil manalasse varisenute eesti vabadusvõitlejate mälestuseks. Sellele järgnes minutilise leinaseisak.

EIVK juhatuse esimees, ksv. Kuningas tänas neid Välis-Eesti organisatsioone ja üksikisikuid, kes tõhusalt on rahaliste vahenditega toetanud meie tänast üritust ning on kokkutuleku heaks kordaminekuks saanud innustavalt tervitusi.

Kokkukulnuid tervitasid oma sõnavõtetes ja soovisid neile edukaid ettevõtmisi veel paljudeks aastateks välis-eestlaste poolt hr. Arvo Erikson (USA), Hans Hindreus (Kalifornia), Heino Ani (Kanada), Arvi Sovi (Kanada) ja veel mitmete Kodu-Eesti vabadusvõitlejate organisatsioonide esindajad.

Peale sõnavõtte anti neile vabadusvõitlejatele, kes Eesti Vabariigi 80. aastapäeval ei olnud kätte saanud Eesti Kaitseministeeriumi poolt annetatud mälestusmedalit, need pidulikult omanikele üle. Eesti Idapataljonide Võitlejate Klubi (EIVK) juhatuse esimeest vääristati Eesti Kaitseministeeriumi teeneteristiga.

Kell 15.00 kogunesid vabadusvõitlejad ja nende külastajad, hoolimata vihmast, maja ette Jakobsoni tn. 16, kus toimus Tammelahtede Rüütliristiga vääristatud eesti vabadusvõitleja kol. Alfons Rebaste mälestustahvi avamistseremoonia. Avamistseremooniat juhtas Eesti Sõjameeste Sakala Ühingu ase-esimees ksv. Emil Alesma. Kohal oli ka Kaitseliidu Sakala Maleva võitlusrühm täies relvastuses ja ei puudunud ka Eesti Raadio „Sõduritunni“ toimetaja hr. Lembit Lauri, „relvastatult“ oma lahutamatut mikrofoniga. Sellest ajaloolisest sündmusest tegi videosalvestuse hr. Arvo Erikson USA-st.

Mälestustahvi avatseremoonia kõnes puudutas ksv. Kuningas ka neid ja ootamatuid raskusi, millised kerkisid esile takistavate asjaoludega nii poliitilisel tasapinnal vabariigi ministeeriumides, kui ka majanduslikke probleeme seoses mälestustahvi valmistamise, paigaldamise ja selleks loa saamisega vabariigi valitsusasutustelt. Lõpuks ta tänas Viljandi Linnavalitsust ja Viljandi linnapead hr. Tarmo Loodust selle otsustavuse ja enesekindluse eest, mille tulemusena laabus kõik lõpuks positiivselt.

Oma avakõnes koostööle rõhutas ksv. Kuningas, et täna mälestame Viljandis selle tahvi avamisega eesti vabadusvõitlejat kol. Alfons Rebast, kelle sünnist mööduv homme 90 aastat ja tema kohta on öeldud, et ta oli isamaa-aateline Eesti Vabariigi ohvitser Eesti II Vabadussõjas, kelle snarast pole teist olnud eestlaste kahe viimases vabadussõjas.

Mälestustahvi õnnistamiseks avasid Raudristi Rüütliristi kandja Harald Nugiseks ja EIVK president Jaan Kuningas, eemaldades kätte mälestusmärgilt.

Sellele järgnes mälestustahvi õnnistamine Kaitseliidu Sakala Maleva kaplan n.tn. Raivo Asukula poolt kes lõpetas õnnistamisteenistuse sõnadega: „Mida Sina, Jumal, oled õnnistanud, jääb õnnistatuks igaveseks.“

Kirikukule teenistusele järgnes võimsahääline Eesti hümi laulmine ja sellele tunnus-tavad sõnavõtt kol. Alfons Rebaste tema võitluskaaslaste poolt.

Kell 16.00 kogunesid märjaks saanud endised sõjamehed ja nende külastajad taas Viljandi Maagümnaasiumi, et lasta hea maitsta mulgi perenaiste poolt valmistatud vöilebadel, „Markettendriware snapsul“ ja Tartu Öiletehasest märjakesel. Lahku mindi hilis-õhtul hea tujuga, et oma kodudes jätkata juba saabunud Jaaniõhtut.

Mälestustahvi valmistamist toetasid Kanada kaasvõitlejad EEK 1500 väärtuses.

Jaan Kuningas, Tallinnast

Kol. A. Rebaste mälestustahvi avamine Viljandis, paremal Kaitseliidu üksus.

EESTI VABADUSVÕITLEJATE KOKKUTULEK TALLINNAS

Eesti Vabadusvõitlejate Liit, Soome Sõjaveteranide Eesti Ühendus ja Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühing korraldasid 11. juulil Tallinnas vabadusvõitlejate kokkutuleku, mis pühendatud Eesti Vabariigi 80-dale aastapäevale. Nende organisatsioonide kirjalikus pöördumises öeldakse: ...saatus paiskas paljud eestlased Teises maailmasõjas võitlema — ühed Soome, teised N. Liidu, kolmandad Saksa vägedesse. Kahe viimase lipu alla läks valdav osa sundkorras ning osa vaba-tahtlikult. Ülisuur enamus võitles oma lootust mööda nii või teisiti Eesti Vabariigi taastamise eest. ...Ja kaitsesime siis ja kaitseme nüüd aastatuhandelõpu demokraatlikus Euroopas, seda meie südameõnneks taastunud vabariiki. Meie ei ole sõjakurjategijad, vaid oleme siin Eestis, Euroopa demokraatia veteranid-toonitatakse pöördumises.

Ja nii tulid vabariigi pealinna kokku sellel suvisel laupäeval delegatsioonid oma lippudega Eesti linnadest ja maakondadest, delegatsioonid Soomest, Rootsist, Norrast, Saksamaalt, Taanist, ja mujaltki.

LIPU ÕNNISTAMINE

**Puhake paremad pojad —
pärjatud olgu tee kalm...**

Nii palju ja nii ühest soost inimesi, mõistagi 70–80 vanuses hõbepäiseid mehi pole Kaarli kirik vist kunagi varem vastu võtnud. Kirikusse sisenejad süütasid sajad küünlad lahkunud relvavendade mälestuseks. Nende vilkuv tuli tegi meele hardaks ja tõi mällu minevikupilti. ... Neist kes su kõrval võitlesid Neveli all, Sinimägedes, Karjalas...

Orlehelide saatel töid kolm vabadusvõitlejat altari juurde Eesti Vabadusvõitlejate Liidu lipu, et see sisseõnnistatud saaks.

Jumalateenistust pidas piiskop Einar Soone ja praost Paul Saar. Laulis Soomepoiste meeskoor.

*Hoia Jumal, Eestit, meie kodumaad
kaitse teda kallist, meie armsamat...*

PRESSIKONFERENTS

Kaitseliin püsis

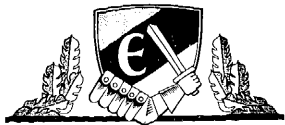
Kell 12.30 algas seal samas, kiriku kõrval asuvas Eesti Rahvusraamatukogus pressi-konferents. Kohale olid tulnud Eesti Raadio, Eesti Televisiooni, Reuteri, Russki Telegrafi, Novosti, Sõnumileht, Eesti Päevalehe, BNS-i, Postimehe, Estonia, Interfaksi, ITAR-i ja teiste meediaorganisatsioonide esindajad, kokku 30 ajakirjanikku. Lühilüüvaated oma senisest tegevusest ja eesmärkidest andsid ja küsimustele vastasid Eesti Vabadusvõitlejate Liidu esimees Heino Kerde, Soome Sõjaveteranide Eesti Ühenduse esimees Raul Kuutma ja Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühingu esimees Heino Reinmäe.

Heino Kerde ütles, et Eesti Vabadusvõitlejate Liidu kui mittetulundusühingul on linnades ja maakondades 17 juuriidilist liiget, kuhu on koondunud ligi 4000 vabadus-võitlejat. Liit on nende katusorganisatsioon ja ka sidemeks Torontos asuva Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse vahel. Tema eesmärkideks, mis fikseeritud liidu põhiki-rjas, on kõigepealt koondada ühtsesse organisatsiooni kõik need, kes on Eesti riikliku iseseisvuse eest peetud relvavõitluses osavõtnud ja kordineerida liikmesorganisat-sioonide tegevust. Üheks niisuguseks ürituseks ongi käesolev kokkutulek. Ülesandes on ka liikmete poliitiliste ja muude õiguste kaitsmine. Samuti nõukogude terrorrežiime poolt kuritahtlikult represseeritud vabadusvõitlejate au ja väärkuse taastamine. Tegele-takse ka vabadusvõitluses langenute haudade ja langenute nimekirjade täpsusta-misega. Nüüd, 50 aastat hiljem on seda väga raske teha. Heino Kerde toonitas, et nad on kõik vanad, keskmiselt 75-das keskmises elueas mehed ja see vanud oligi ajendiks tänavuseks kokkutulekuks. Järgmisest juubeliaastapäeva pidustusest kümne aasta pärast saavad meist ilmselt ainult vähesed osa võtta.

Socme Sõjaveteranide Eesti Ühenduse esimees Raul Kuutma ütles siisejuhatuses ajakirjanikele, et Ühendus loodi Eestis 1992. aastal ja sinna kuuluvad sõjaveteranid, kes teenisid Soome armees ja tema merejõududes. Ühendusel on 515 liigetaga kokku võitles eestlasi Soomes 3400 meest. Need olid vabatahtlikud, kes läksid, võib öelda ka põgenesid Soome 1943-dal aastal. Ajendiks oli sakslaste poolt Eestis läbiiviidud mobiili-satsioon. Meie ei tahtnud võidelda koos sakslastega. Ühenduse tegevuse eesmärgiks (Järg. lk. 13)

Kokkutulek Sakala Keskuses. Soomepoiste koor esinemas.

Ülemaailmne eesti sõjameeste ja vabadusvõitlejate häälekandja

„VÕITLEJA“

Väljaandja: Sihtasutus „Võitleja“

Esimees-peatoimetaja: A. Jurs, 29 Burke Ave., Brantford, Ont., Canada, N3S 6V5. Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse esimees. Tel.: (519) 753-3089.

Tegevtoimetaja: E. Lindoja, 47 Fielding Cres., Hamilton, Ont., Canada L8V 2P3. Tel.: (905) 383-0038, faks: (905) 383-0038.

Toimetuse kolleegium: R. Milk, E. Reinas, P. Osko ja R. Tralla.

Majandusjuht P. Osko. Ajaleht „Võitleja“ postiaadress: 958 Broadview Ave., Toronto, Ont., Canada, M4K 2R6. Rahatšekid saata „Võitleja“ nimele.

„Võitleja“ esindajad: USA-s: Ylo Anson, Boston Hill Rd., Andover, CT, 06232, USA. Inglismaal: Heino Linsi, 7 Orlando Road, Leicester LE2 1WN, England. Austraalias: Leo Laanemaa, 19 Fitzgerald Cres., Strathfield South, N.S.W. 2136, Tel. (02) 9642 4045.

Autori nime või nimetähedega varustatud kirjutiste sisu eest vastutavad autorid ise.

„Võitleja“ ilmub kuus korda aastas.

Aastatellimine: 25.00 dollarit Kanada rahakursi alusel

“THE COMBATANT”

ESTONIAN BI-MONTHLY

Published by “Võitleja”, 958 Broadview Avenue, Toronto, Ont. Canada M4K 2R6

E-Mail address: moks@aol.com

Faks (905) 383-0038

KAHE PÄEVA TÄHISTAMINE

Hiljuti tähistas Eesti rahvas kahte erisugust tähtpäeva. Esiteks oli 14. juuni 1941. aasta kommunistide poolt küüditatute mälestamine ning teiseks 23. juuni Vöidupüha tähistamine.

Esimene sündmus, kes seda tol ajal oma silmaga nägid, oli suur meie rahva vastane ebainimlik tegu. vedamine eestlasi Siberisse sunnitoolaagritesse. Mis oli üks ajaloo jöhkramaid teguviise, mis jääb ka ajalukku sellisena. See näitas ka väga selgelt missugune süsteem oli kommunistlik riigikord Nöukogude Liidus ning on ka veel Hiinas. Pöha-Koreas ja Kuubas.

Juunikuu küüditamine, kus kaubavagunitesse pressiti üle kümne tuhande eestlase, nii mehi, naisi kui ka lapsi, kellest paljud surid pikal ebainimlikul teekonnal. näitab selgesti millised olid tolleaegsed võimutegelased Venemaal. Nad olid ebainimlikud, poolelase „jäneseid“, kes kartsid nende võimu kaotamist. Sellepärast püüdsid nad lahti saada igast inimesest, keda nad arvasid olevat nende vastased. kaasaarvatud isegi nende väikesed lapsed. Need kõik veeti Siberisse surema.

Sel esimesel, meie isadema okupeerimise ajal, polnud see aga kõik. 1941. aastal tapeti ka kohapeal veel tuhandeid Eesti sõjaväe ohvitseri ja vabariigi aegsed poliitilisi tegelasi.

Sellele ei saavutanud kommunistid endale midagi paremat meie rahva hulga. Sellele kõigele järgnes kommunistidele erilne vastupanu. Need enamlaste hirmuteod panid eestlasi eriti kommuniste vihkama, mis kestab tänapäevani.

N. Liidu võimumehed ei tajunud, et kahekümne aastane Eesti Vabariigi demokraatlik kord oli kasvatanud Eestis, peale Venemaalt lahkulöömist, meie rahvale uue ja tugeva vabadustarmastava põlvkonna, kes oli valmis võitlema oma maa ja rahva vabaduse eest. Eestlased ei olnud nagu venelased, kes polnud veel kunagi õiget vabadust näinud ning läksid kergesti ebainimliku kommunismi kammitsasse.

Suur osa Eesti mehi haarasid kohe kättesadavad relvad, peale sellist küüditamist ja meie inimeste tapmist ning hakkasid võitlema punaste „kuradite“ vastu. Sellele järgnesid suuremad üksused Teise Maailmasõja puhkemisel, suur osa neist vabatahtlikud, valmis andma oma elu oma rahva vabaduse eest.

23. juuni Vöidupüha tähistamisel tuletati meelde võitu saksa Landeswehri üle, kelle suur tugev hästi relvastatud diviis, püüdis tungida Eestisse, meie isadema vallutamiseks. Et see juhtus just Vabadussõja ajal, mil eesti üksused olid suurtes lahingutes vene kommunistidega, siis arvasid need sakslased, et nad on võimelised kergelt võitma selle lahingu. Suur kaos tüi neile aga ainult häbi. See oli eestlaste üks suur võit, mis päästis Eesti iseseisvuse. Seda püüdsid ka eesti mehed Teise Maailmasõja ajal saavutada tolleaegse Vene kommunistide vastu võideldes.

Tegelikult oli olukord Teise Maailmasõja ajal hoopis teistsugune. Meil polnud teist valikut, meie pidime sõdima sakslastega tolleaegse N. Liidu vastu, sest see riik oli hävitatud palju eestlasi ja vägivaldselt okupeeritud Eesti riigi. Pidime kõigi võimalustega ära hoidma uut N. Liidu sissetungi Eestisse ning eesti mees tegi selleks kõik, mis oli võimalik. Selleks tuli ka kanda saksa vormiriiet, kuid Eesti märkidega, sest meie sõjaväe vormi tagavara oli rõõvitud vene kommunistide poolt.

Meie võitlus oli raske, pidime läbitegema kõige raskemad lahingud. Endised toetajad lääneriikidest olid (nagu nüüd öeldakse olude sunnil) N. Liidu liitlased, ning meil polnud ühtegi teist abist kommunistide vastu, kui Saksaama. Kõigis neis võitlustes oli meil ka ohvreid, mitte aga nii palju, kui Siberi orjalaagrites ja kohalikud tapmised kommunistide poolt. Senistel andmetel oli meie ohvrite arv üle 6000 mehe, kuid vaatama kõigele ei suudetud ära hoida meie isadema uut okupeerimist, mille tagajärjel pidi meie rahvas ka peale sõja kannatama uusi, veelgi suuremaid ohvreid, tapmist ja küüditamiste kujul.

Vöidupüha tähistamine on meie rahvale rõõmuks, küüditatute mälestamine kurvastab meid nii nagu pool sajandit kestnud N. Liidu okupatsioon.

A.J.

EESTI OHVITSER ja EESTI SOOST OHVITSER

Mai lõpul Eesti Ohvitseride Liit pidas oma iga aastast konverentsi Tallinnas, „Kodulinna“ saalis. Osavõtjaid oli „hõreda“ võitu, umbes 25, olgugi, et esimees Robert Sinimägi, väitis, et liikmeid on üle tuhande, nende hulgas ka üks enne sõda Eesti Sõjakooli lõpetanu.

Kindral-major A. Laaneots

Jäävad kolm väeliiki, 2,5 miljoni mehega, nende hulgas 42 diviisi maaväge.

Venemaa sisepoliitiliseks probleemiks on hiinlaste mass emigratsioon Kaug-Idas, kust hiinlased tahavad välja suruda venelased ja nõnda tagasi saada oma kunagised kaotatud maad.

Läti „kriis“ oli venelaste tekitatud provokatsioon, et halvustada inimõiguste mainet Balti riikides. Selle aasta märtsis otsustati luua Eestis 4 kaitseringkonda. Pöha kaitseringkond, staabi asukohaga Tallinnas, Kirde-, peajõud Rakveres, Lääne-, üksused Pärnu ümbruses ja Ida-, keskusega Tartus. Uus Sõjakool ehitatakse Tartu lähiste, selle ehitamiseks on lubanud kaasa aidata NATO riigid. Eesti maavägi saab koosnema 8-sast üksik pataljonist, millele lisanduvad veel luure-, tagala- ja pioneeripataljon. Teiste väeliikidega tegutseb merevägi, miinilaevade divisjoniga.

Sihihs on viia iga kompanii reservi täie koosseisuga ning nendele korraldada õppusi järjepidevalt. Kõneleja lõpetas oma ettekande alljuhtide ja ohvitseride väljaõppe normidega. Suuremaks probleemiks on vajalike majanduslike ressursside puudus, mis annab eriti tunda kaadri puuduses.

E. Lindoja küsimusele, kui Eesti on võetud vastu NATO-sse ja Venemaa tungib talle kallale, kas härra kolonel arvab, et NATO kaitseb meid? Kindlasti, oli vastuseks! Kuna oleme ju selle organisatsiooni liige.

Venelaste poolt üles puhutud poliitilisi kriisi Lätis, nende vabadusvõitlejate kokkutuleku puhul, Eestis kindlasti ei tule, kuna oleme juba vastavad abinõud käsile võtnud, arvas kol. Laaneots.

Liidu esimees Robert Sinimägi tõstis ülesse liikmete staatuse küsimuse, miks ei ole neid koheldud võrdsest praeguste kaitsejõudude liikmetega? Iga ohvitser on tähtis oma rahvale. Sotsiaalkaitse on jäetud unarusse, vaatamata valitsuse lubadustele pole seadusi tänaseni veel muudetud. Riik on tööandja ja peab oma töötajate eest hoolitsema. Riigikaitse kulutused peaksid olema esmajärgulised. Liidu liikmed on valmis asendama tegevvaltsi vajaduse korral. Vaevalt on keegi tänapäeval Eesti eest oma verd valmis valama, lõpetas kõneleja.

Kol. Laaneots selgitas, et on suur vahe eesti ohvitseri ja eesti soost ohvitseri vahel. Eesti ohvitseriks ei saada enne kui Kaitsejõud presidendile ettepaneku teevad ja tema selle kinnitab. Sündmused 10 aastat tagasi näitasid, et eesti rahvas on võimeline oma sihte saavutama kui nad kokku hoiaavad. Liit peaks oma töö lõpetama ja ühinema ohvitseride kogudega, kes on vabariigi aegsed organisatsioonid, lõpetas kolonel.

Koosolejad soovitasid riigikaitse õpetuse ja koolidesse ja olid nõus selleks kaasa aitama. Arvati, et nad ei peaks paluma eesti ohvitseries saamist. Liikmete hulgas on palju spetsialiste, kes oleks võimelised kaitsejõudude ülesehitamisel kaasaaitama. Kuidas saab kol. Laaneots soovitada Liidu likvideerimist, kui ta ise oli üks asutajatest liikmetest? Soovitati ka „lõpetada“ II Maailmasõda ja hakata kõik koos töötama.

Koosolek jätkus valimiste ja tegevust käsitlevate küsimuste arutamisega.

E. Lindoja

Tegevtoimetaja laualt:

Esiteks tahaksin tänada kõiki Eesti Vabadusvõitlejate Liidu liikmeid, kes mind Eesti külastamise ajal kaasvõitlejajalikut vastu võtsid. Minu ettepanekud kannatlikult ära kuulasid ja omapoolsed ettepanekud lisasid. Minu eriline tänu Liidu esimehele ksv. Kerdele, endisele esimehele ksv. Rästile, Tallinna Ühenduse esimehele ksv. Puusaagile, Ida-pataljonide Klubi esimehele ksv. Kuningas'ele.

Sihtasutus „Võitleja“ juhatus oma koosolekul 24. juunil 1998.a. otsustas mul lubada trükkida ajalehte Eestis esialgse tiraažiga 500 kuni 1000. Ka nõustuti lisada vajaduse korral n.n. „eesti lehekülje“.

Minu kavaks oleks trükkida juba see number Eestis. Et ettevõtte oleks edukas palun kõikide kaasvõitlejate abi Eestis, eriti levitamise alal. Minu ettepanekuks oleks ka leida Eestis „eesti lehekülje“ toimetaja, kelle nime lisaksime toimetuse nimekirja ajalehe teisel leheküljel.

Loodan teie kõikide kaasabile, sest „Võitleja“ on võibolla ainuke ülemaailma loetav eestikeelne ajaleht ja nüüd peaks ka olema kätte saadav kõigile kaasvõitlejatele Eestis.

Ajalehe toimetamine ja trükkimine, Välis-Eesti osas, jääb nagu ikka Kanadasse. Palume kõik kaastööd saata „vana nime“ kohaselt toimetuse aadressil, „faksi“ või „E-maili“ kaudu või „aja võitmiseks“ otse tegevtoimetajale.

Teiseks tekitas Soomepoiste Klubi Torontos tegevtoimetajale „vähike peavalu“. Nimelt nõuti, et „Võitleja“ avaldaks „selgituse ja vabaduse Soomele ja meie silmapaistval kohal ja silmapaistvas suuruses järgmises „Võitlejas“. Tegemist olevat laimavate artiklitega „Võitleja“ nr. 1 ja 2 sel aastal (1998.a.) soome kaitseväge, marshal Mannerheim'i ja eesti vabatahtlike kohta soome kaitsevääs. Muidugi marshal toimis Soome huvides, kuid need ei ühtunud alati Eesti omadega. Naiteks Soome varajane rahuleping, vabastas nõukogude laevastiku Kronstadt'ile, mille tagajärjel hukkusid tuhandud põgenikud Läänemerele, nende hulgas ka paljud eestlased. Selles lehes ära trükitud artikkel soomlaste sulst, viitab faktidele, millest ei taheta rääkida, kuid ajaloo moonutamine ei tohiks olla demokraatlikus ühiskonnas vastuvõetav!

Sihtasutus „Võitleja“ juhatus kulas tegevtoimetajal eelneva diskussiooni jätkamise, mis on iseenesest vaele otsus, võttes lugejatele ära võimaluse oma arvamist avaldada. Ma vabandan nende kaastöölise ees, kes selles suhtes on saanud mulle oma read, kuid „vägivalla“ pärast jäävad need liheküljed esialgu kausta. Ma loodan, et teie siiski jatkate kaastöö saamist. Kirjad eelnenu kohta oleks siiski teretulnud ja näitensid, kas olin jallagi „valel poolel“?

Meil kõigil olid valiku võimalused, kas võidelda saksa mündris, põgeneda Soome või jääda Punaarmee ridadesse. Mõned pügesid isegi „pössa all“ ja teised vahetasid vaenu poolt võimaluse korral. On ka loomulik, et igaüks püüab õigustada oma valikut.

Tegevtoimetaja

Valdek Raiend

KILDE „VÕITLEJA“ MINEVIKURADELTL...

Seitse sajandit valitsesid meie maad Saksa, Taani, Rootsi, Poola ja Vene võimud. Peale kahekümne aastast iseseisvuse perioodi elasime pool sajandit „Isakese paradisis“. Eesti sõjameest ei ole kunagi usaldatud aga ilma tema abita ei ole ühtegi suuremat sõda peetud.

Põhjasõjas võitles umbes 100,000 eestlast Rootsi lippude all. Tsaari-Venemaa alustas Eestis 1797. aastal nekruti võtmisega ja kuni 1874. aastani teenis Tsaari armees umbes 100,000 eesti meest, keeltest vähem kui pooled eluga kodumaale tagasi jõudsid, vanad ja enamasti sandistatud meestena. 1874. aastal alustati üldise sõjaväeteenistuse kohustusega. Eesti mehed pidid võitlema küll türklaste, hiinlaste ja jaapanlaste vastu.

Ega paremini ei koheldud ka meie lõunanaabreid lätlasi. Sellest kirjutas kolonel Konstantin Kanep (1893–1965) pikemalt „Võitlejas“ nr. 72, juunis 1958, millest teeme siin lühendatud kokkuvõtte:

Paralleele eesti ja läti rahvusväeosade loomispäevilt

Juba tsariajalajal tuli eesti noormeesel täita oma sõjaväeteenistuse kohustust või „kroonut teenida“ — nagu seda tollal nimetati — kaugel Venemaa kolgastes. Seda laiemas ulatuses eriti pärast seda, kui Venemaal 1874.a. kehtestati üldine sõjaväeteenistuse kohustus. Eestlased saadeti üksikult või vähemate gruppidega venelaste hulka laiali üle kogu Venemaa. Kodumaal selle kohustuse kandmist poliitilistel põhjustel ei võimaldatud.

Ei peetud eestlasi küllalt ustavateks ning usaldusväärseteks valitseva võimu poolt. Teenimist võõras sõjaväes kardeti ning põlati siis eestlaste poolt ning mindi sinna ilmse vastumeelsusega ja ainult sunniviisil. Venemaa generatsiooni kuuluvad kaasmaalased mäletavad veel väga hästi neid aegu, mil sügiseti nekruteid teele saadeti kaugele kodumaast: lähemad omaksed saatsid neid nutvate silmadega ja sääraسته tunnetega, et ega sealt ikka enam eluga tagasipöördumist pole loota...

Samuti polnud eesti rahvusest ohvitseridel võimalust varasematel aegadel teenida nende kodumaal statsioonieritud väeosades.

Mõned aastad enne I Maailmasõda selleks enam takistusi ei tehtud, näiteks Tallinnas ja Tartus teenis siis rida eesti rahvusest ohvitseride. Nii Tallinnas meie pärastised kindralleitnant Reek, kolonelid Raudvere ja Sika, kapten Lembre, Tartus aga kindralleitnant Lill, kolonelid Viilmann, Pitka, Rink, Junkur j.t.

Terve armee eestlasi oli sunnitud tsaaririvakke

I Maailmasõja algajastul mobiliseeriti eestlasi vene sõjaväkke ümmarguselt saja-tuhande ümber, kes kõik paigutati laiali üle kogu Vene riigi ja vastavalt oma võimele mitmesugustesse väelüksustesse. Sinna ei mindud sugugi erilise vaimustusega, sest eestlastele oli võõras ning mõistmatu venelaste hüdusõna „Usu, tsaaari ja isamaa eest!“, kuid minna tuli paratamatult, sest ranged sõjaseadused ja paragrahvid ähvardasid.

Vene sõjaväes teenis enne I Maailmasõda kindral Soostu uurimuste põhjal umbes 150 kutselist eesti ohvitseri, kelledest paarikümneni omas kõrgema sõjalise hariduse (viimaste hulka on loetud peale kindralstaaberite ka intendandi-akadeemia lõpetanud ohvitserid). I Maailmasõja päevil lisanen neile umbes 3000 lühendatud sõjakooli kursuse lõpetanud, s.t. sõjaärgest ohvitseri. Eesti rahvusest sõdurite ja ohvitseride üldarv võrdus tol korral umbes ühe armee koosseisule. Kõik nad said I Maailmasõja jooksul häid sõjalisi ning lahingulisi kogemusi, ent tol ajal ei võinud neist keegi veel aimata, et neid kogemusi läheb kord vaja oma kodumaa vabastamiseks ja kaitsmiseks.

Püha Georgi ohvitseriristi ja kuldmoõduga eestlasi

Eestlastes oma kõrgema intelligentsi ja taibukuse tõttu kerkisid igal pool esirinda, olgu tegemist ohvitseri, allohvitseri või reasõduriga. Paljud eesti rahvusest ohvitserid dekoreeriti I Maailmasõja ajal kõrgemate sõjaliste aumärkidega. Mitted allohvitserid said vahvuse eest koguni neli Püha-Georgi risti (soldatitele määratud liigist) ja ühendati sellele lisaks veel ohvitserideks. Nende hulka kuulusid näiteks ka hilisemad kindral Kruus ja Sternbeck, kaptenid Irv. Nendes, Ecker j.t.

Neid ohvitseride, kellele oli annetatud Püha-Georgi risti (ohvitseridele kuuluvast liigist), arvati meil olevat viieteistkümmene ümber, mis oli küllaltki suur protsent meie ohvitseride üldarvust. Nimekamad ja tuntumad nendest olid hilisemad kindralid Heinze, Tõrvand, Kurvits ja Silberg, kolonelid Kann, Vahtramäe, Tallo, E. Kanep, Raudsepp, mer.-kapten Härm, major Bergmann jne. Kolonel Viilmann omas ohvitseri Püha-Georgi risti juba Vene-Jaapani sõjast.

Järgmise kõrgema lahingulise tunnustus-dekoratsiooni kuldmoõga näol omased kindralid Laidoner, Heinze ja Jonson, major Hugo Möldre, lipnik Jaik j.t. Peale nende olid veel paljud meie ohvitserid sääraسته kõrgemate lahinguliste aumärkide saamiseks esitatud, kuid 1917. a. oktoobrirevolutsiooni tui vahele ning segas vastavate ettepanekute kinnitamisid.

Juba 1915. a. loodi läti kütipataljoni

Kui Saksa väed olid 1915. a. Kuramaale sügavalt sisse tunginud, nõutasid meie lõunanaabrid lätlastel endale loa rahvuslike väeosade loomiseks kütipataljonide näol. Vastav laua anti ja läti kütipataljonide arv tõusis peagi kaheksale, kelledele lisanen veel Tartus asuv tagavarapataljon. Needataljonid kujundati hiljem ümber kütirügementideks (kütipolkudeks), kusiures kaks rügementi moodustasid omaette brigaadi.

Vene väest läks sääraسته läti väeosadesse hulgaliselt üle ka eestlasi, sest vene-lane ei suutnud vahet teha eestlaste ja lätlaste vahel, nimetades neid kõiki kokku „nemets“iks“ (sakslaseks). Lätlaste kohta peab aga auga tunnistama, et nad koheldesid oma väeosades eestlasi samaväärselt omadega ega teinud tublidele eestlastele takistusi edasi jõudmisel auastmetes ega aumärkide saamisel. Näiteks major Hugo Möldre sai kuldmoõga just Läti rügemendis teenides.

Lätlasi kasutasid venelased ainult suurtükilihanas

Vene väejuhatust kohtles aga läti rahvuslike väeosi äärmise jõhkruksena, paisates neid mõnigi kord täiesti põhjuseta sakslastele nõ. suurtükilihaks. Seepärast olid ilma kaotused läti väeosades tohtu suured ja need jooksid sageli nõ. vereks tühjaks. Mulle meenub praegugi veel täpselt, kuidas lätlasi paisati 1916. a. jõulude ajal kõvas pakases ning lumetuisus Riia eelses nelidõiguse saksa traatõketesse asetatungiks teed läbi murdma.

Lätlaste tungisidki vapralt läbi kolmest traatõketest reast ning kindlustatud liinidest, vabastades tee suurematele jõududel edasipääsaks. Siis aga andis vene kõrgem ülemjuhatus järsku korralduse tagasi tõmbuda. Lätlastel olid siis venelastele niivõrd vihased, et kirusid neid täiesti avalikult. Seda täiesti põhjendatult, sest selles suuri inimohvreid nõudnud rünnakus olid lätlastel näinud võimalust oma kodumaa vabastamiseks. See oleks võibolla ka õnnestunud, kui vene väejuhatuse oleks tahtnud ja osanud reserve kasutada, mida oli sel korral venelastel selles piirkonnas küllaldaselt arvu kohal.

Legendaarne läti kolonel

Läti rahvas on inimeste arvult tugevasti suurem meie omast. Seetõttu oli ka nende sõdurite ja ohvitseride üldarv I Maailmasõja ajal märksa suurem eestlaste omast, seda eriti vanemate ohvitseride ja kindralstaabi ohvitseride alal. Lätlastel omaid juba 1915. a. saadik oma rahvusväeosad, kelle ridadest kerkis neil esile isegi juba oma rahvus-kangelasi. Eriti silmapaistvaks ning legendaarseks isikiku vahvuse kui ka juhtimis- oskuse poolest kujunes lätlastest kolonel Briedris.

Leitnandina I Maailmasõtta läinut tõusis ta võitlustes lühike ajaks jooksul koloneli auastmesse ja omas sõja lõppuolele kaks ohvitseri Püha-Georgi-risti — see oli harul-daseks nähteks. Kolonel Briedris sattus sõja lõppuolele Moskvasse, kus ta tapeti vene kommunde poolt 1918. a. augustis. Lätlastel oli I Maailmasõja ajal veel terve rida teisi silmapaistvaid kõrgemaid ohvitseride, nagu kindralid Auzāns ja Kalnins, kolonelid Bangerskis, Goppers, Francis, Cinats jne. Viimane oli mõni aeg Tartus Läti tagavarapataljoni ülemaks.

Lätlastel võitlesid vene kodusõjas mõlemal pool

On selge, et vanad Läti kütid oleksid võinud anda parajal ajal oma kodumaa vabastamisvõitluses tugeva panuse. Rasked kaotused ja pettumused, samuti ka vene revolutsiooni laostav mõju olid aga neid tugevasti demoraliseerinud. Nad taganesid suuremal arvul Venemaa, kui sakslastel 1918. a. õnnestus okupeerida kogu Baltikum. Venemaal ühinesid paljud lätlastel punaste kommunistidega ja võitlesid viimastega koos Vene kodusõjas. Isegi esimeseks punaväe ülemjuhatajaks oli kommunistidele varem läti rahvusväeosades võidelnud läti rahvusest kolonel Váciets.

Eespool tooduga ei taha ma aga sugugi öelda ega väita, nagu oleksid kõik I Maailmasõjas nii silmapaistva vaprusena võidelnud läti kütid punaseks läinud. Lätlasi võitles hiljem suurel arvul ka vene valgetes vägedes kõikidel rinnetel, kusiures mitmed läti rahvuse kuuluvad ohvitserid tõusis seal silmapaistvatele ja kõrgetele ametkoh-tadele. Näitena olgu märgitud, et 1918. a., kui Ukraina oli sakslaste poolt okupeeritud ja seda maad valitses sakslaste toetusel helman Skoropaski, oli viimase staabiülemaks kindralstaabi kolonel Radzins, lätlane. Kolonel Bangerskis võitles Siberis, alludes Kolts-hakile ja hiljem eestlastest kindral Kappellele.

Nii kolonel Radzins kui ka kol. Bangerskis tulid hiljem Lätis tagasi, teenisid truu-t oma kodumaa ja kindraliteks ühendatult tõusid kõrgetele ametkohtadele vaba Läti sõjaväes. Kindral Bangerskise kohta tuleks veel märkida, et II Maailmasõja ajal oli ta Läti sõjaväe kindralinspektoriks. Ta pääses 1944. a. sügisel vabasse maailma, kuid hukkus autoõnnetusel 1958. a. algul Saksamaal.

Lätlastel olid oma Vabadussõja algul jäänud vanemate ja kõrgemate sõjaväelaste osas eestlastest kuidagi palju halvemas olukorda. Läti rahvusest vanemad sõjaväelased olid eriti ulatuslikult laiali paisatud väljapoolle oma kodumaa piiridest, sest segaste aegade tõttu polnud sugugi hõibus ega võimalik kohe kodumaale tagasi pöörduda. Läti Vabadussõja algul määrati Läti sõjavägede ülemjuhatajaks kindralmajor D. Simonsons, kes aga oma kõrge vanaduse tõttu polnud võimaline kuigi edukalt täitma neid ülesandeid ja nõudeid, mida ülemjuhataja täitma peab.

1919. a. oktoobris vabastati kindralmajor D. Simonsons oma kohalt ja tema asemele määrati ülemjuhatajaks saksa sõjavangist tagasisaabusnud kapten Balodis. Viimane oli ülemjuhatajaks kuni Läti Vabadussõja lõpuni tõustes kindrali auastmesse. Hiljem rahuajal oli kindral Balodis ka korduvalt sõjaminiistriks ja kuulus Läti Vabariigi Presidendi Ümanise lähemale kaastõelisele ning sõprade hulka. Kindral Balodis vahistati 1940. a. venelaste poolt ja viidi Venemaa, täpselt samuti nagu kindral Laidoner.

Kui ma siinjuures puudutasin lühidalt Läti rahvuslike sõjaväeosade loomist I Maailmasõja päevil, siis seda seepärast, et meil on ajaloos lätlastega olnud palju ühiseid sihte, ühiseid rööme ja muresid, ühiseid sõpru ning vaenlasi jne. Teiseks oli läti rahvuslike väeosade loomine teatud määral ka meie rahvale väärtuslikuks eeskujaks, võimaldades meil jälgida naaberhava rahvuslike väeosade organiseerimist ning saatus-t kogu selles ulatuses ning teha sellest oma järeldusi.

K. Kanep, kolonel

JÜRI LINA RAAMAT „SKORPIONI MÄRGI ALL“ NÜÜD KA INGLISE KEEL

Lõpuks ometi on ilmunud tähtsamad kommunisti varjatud ajalugu käsitlevaid raamatuid „Skorpioni märgi all“ (nõukogude võimu tõus ja langus) ka inglise keeles peakirja all „Under the Sign of the Scorpion“. Viimaste aastakümnete vältel pole müü-gile tulnud ühtki nii olulist teost, mis kirjeldab meie viimase paarisaja aasta osas tehtud ajaloo-võltsingute põhjusi ning selgitab meie praeguse olukorra varjatud tausta. Raamat sisaldab ka lugejale ilmselt vägagi ootamatuid salaandmeid Eesti kohta seoses kommunistliku okupatsiooni kehtestamisega.

Selle tähelepanuväärse raamatu tagakaanel on järgmisel read: „Pärast nõukogude korra langust 24. augustil 1991 on ametlikud arhiivid hakanud jahmunud vene aja-loolastele paljastama oma saladusi. Pidevalt tuleb esile vapustavad andmeid, mil-lest Lääne-Euroopasse on jõudnud kõigest näputäis. Eelkõige puudub sündmuste käigust terviklik pilt. Just seda ongi Jüri Lina üritanud oma raamatus esitada.“

Autor püüab vastata järgmistele küsimustele: kuidas tekkis ja arenes kommu-nistlik idee? Miks finantseerisid „vene revolutsionääre“ märtsis ja novembris 1917 mõjuvõimsad rahvusvahelised rahandusringkonnad? Mida taotleti sellele järgnenud ühiskonna purustamisega ja kuidas see oli kasulik selle mahitanud jõudele?

Raamat algallikaina on kasutatud rohkesti vene materjali, mis on nüüd uurijaile kättesaadav ja mida pole varem Läänes avaldatud.“

Rootsikeelset originaali retsenseerinud Lars Adelskog nentis järgmist: „„Skorpioni märgi all“ kuulub nende haruldaste raamatute hulka, mis jätavad igale lugejale sügava ja püsiva mulje.“ Raamat paljastab põhjalikult vabamüürlaste väga olulist osa kommunistliku vägivallavalitluse kehtestamisel. Inglisekeelne versioon sisaldab enam materjali kui rootsikeelne originaal või eestikeelne tõlge. Ka Te teadsite, et nõukogude võimu esimeseks sümboliks oli haakrist?

Raamatu maht on 368 lehekülge, sisaldab ka haruldasi fotosid. Hind \$40.00 US koos saatetulekudega. Tellimisel saata raha kas ümbrikus või maksta mainitud summa oma pangas edasikandmiseks Rootsi Kaubanduspanga (Svenska Handelsbanken) arvele järgmiselt: Swift: HAND SE SKonto 374 462 682, Jüri Lina. Samuti lisage juurde oma nimi, aadress ja mille eest raha sisse maksite.

LÄHENEVAD XX PÕHJA-AMEERIKA EESTI SÕJAMEESTE PÄEVAD KANADAS

Juhime lugupeetud kaasvõitlejate tähelepanu, et läheneb meie ühine kokkutulek „Seedriaru“ Suvekodus, RR1, Elora, Ontario; kus toimuvad XX P-Ameerika Sõjameeste Suvepäevade laupäeval, 29. augustil 1998. a. Kogunemine alates kella 12:00 päeval, pidulik välisaktus kell 14:00 ja eeskava jätkub seltskondliku osaga kell 17:00 peamajas. Aktuse kõnelajaks on ksv! Priit Parming USA-st. Kõik kaasvõitlejad koos perekondade ja sõpradega on teretulnud! Lugupidavalt: Eesti Vabadusvõitlejate Liit Kanadas.

METSAVENNANA VÄNDRA METSADES

Mälestusi Vihtra'st pärineva LINNU kodutalu peremehe Adolf Lind'i mälestusi Väandra piirkonna metsavendade tegevusest aastal 1941. Väljavõte mälestustest „MÄLESTUS: VÄANDRAST LÄÄNEMAAILMA“, kirja pandud aastal 1982, ilmunud 1986. Metsavendade sündmused on eeloleva eesti skautide ja gaidide suurlaagri lähistel, kus skautid ja gaidid püstitavad mälestus aumäe eesti metsavendadele.

Jaak Lepp, skm.

... ilus elu lõppes kommunistliku vene pealesurutud baaside lepinguga 1939 aastal ja täieliku okupatsiooniga 1940 aastal. Vene terror, vangistamised ja küüditamised kestsid kuni Saksa-Vene sõja puhkemiseni 1941 aasta 22 juunil. 13–14 juuni mass küüditamise järele tekkisid metsavendade metsavendade grupid. Meile sai teatavaks, et kommunistid on 13–14 juuni ööl kõige metsikuma viisil arreteerinud ja küüditanud veoautodega endise vallavanema A. Altosaare, Maalusaare talu omaniku Karl Hanseni, Rõusa konstaabli Jaan Niidu, Väandra linavabriku juhataja perekondade ja kolonel Avingo perekond. Kolonel Avingo ise on pääsenud põgenema. Ka endine Sõjeliidu Väandra malekonna päälüüsi kapten Unt arreteeriti kodus samal ajal. Arreteeriti ka Väandra gümnasiumi õpilane Koppel, kes samuti jäi kadunuks. Raadio aga teatas saksa vägede kiiret edasitungi ja juba enne saksa vägede saabumist 4. juulil 1941 vallutasid metsavennad Väandra alevi ja arreteerisid vallatäitekomitee esimehe Johan Linnu, Hans Pärnoja ja mitu teist tegelast vallamajas. Alev oli täis võitlusimulisi mehi, kel relvaks kas jahipüss, mõõk, pussnuga või roostes rüütel. Relvastus oli aga vilets. Telefoniga teatati Viivure raudteejaamast, et sealt raudteel tuleb rühm vene sõjaväe Väandrasse. Kiirelt moodustasin 20 meheline võitlussõja ja laskemoonaga varustatud rühma ja ruttasime jalgrattastega Luuri raudteejaama taha Oja silla juurde laskekohtadele. Kangutasime raudtee siinid nii, et raudtee vagunid jookseks roobastest välja ojasse. Kavas oli siis venelaste rühma hävitamine risttulega mõlemalt poolt Oja. See venelaste sõjaväe rühm jäi aga tulemata. Arvatavasti olid nad meie ettevalmistusest teada saanud ja jätsid Väandrasse tulemata raudteel.

Hiljem tekkis väike lahing vene veoautode kolonniga Selja maantee Kadaka tee ristil. Ruttasime jalgrattastega Luuri raudtee jaamast Kadakale, aga kõik mehed ei jõudnud õigeks ajaks kohale. Meid oli vist nii 10 meest, kui avasime tule metsast Selja maanteel tulevatele Vene sõjaväe veoautodele. Venelased aga hõppasid maha oma veoautodest ja maantee kraavist avasid kuulipildujate meile metsa. Oksi ja puulehti sadas meile kaela, mis niideti maha kuulipildujate tulet. Venelaste ülekaal oli suur ja pidime kaugemale metsa tagasi tõmbuma. Hiljem jäime peatama ja nõu pidama Luuri talude juures. Öhtu eel tulime tagasi Kadaka teeristile oma jalgrattaid otsima. Jalgrattad olid alles. Maanteel leidsime vere jälgi ja avasime, et meie kuulid olid ka venelasi tabanud. Kõrvalteestid mõõda läksime Väandra alevisse, kuid alev oli peaaegu tühi kuna „Kadaka“ teeristi laskmistega ragin oli olnud hoiatuseks ja metsavennad said õigeaegselt alevist lahkuda. Surruaia metsast tulid üksikud mehed, kes jutustasid, et kui vene autode kolonn oli alevist läbi sõitnud, võtnud venelased kinni kaks meie tübit metsavenda Otto Pihelga ja Mart Laose. Nende surrukehad leiti hiljem Suurejõe leiva maantee ääres.

Suuremaid kaotusi meil sel päeval ei olnud. Eesti sini-must-valge lipp jäi lehvima vallamaja lipuvärssu, kui meilegi igauks oma kodu poole lahkusime. Mõõda Vihtra maanteed sõitsime Ratta talu omaniku August Reieriga Vihtra Kõrtsi talu lähedale, kui kuulisime selja taga autode müra. See oli vene sõjaväe veoautode kolonn. Kiruga jõudsimme tee ääres olevasse metsa. Püssid olid meil seljas ja traataed enne metsa takistasid jooksu, aga saime puude ja pöösaste taha. Jälgisime sealt vene autode kolonni. Esimestel autodel olevad sõdurid sihtisid meie poole metsa, aga laskusid ei järgnenud. Lugesin üle 40 veoauto, siis lõppes autodekolonn. Kõrvalteestid mõõda liikusime kodutalude poole. Kodutalu piimakari sõi rahulikult jõe ääres karjamaal. Kodurahvas — ema ja abikaasa Liisa väikese sõlelapsega olid rõõmsad, et tervelt kodu tulid. Vihtra ümbrus oli nii täis vene sõjaväe ja maanteel sõitsid nende autod. Järgmisel päeval saime Vihtra meiereisse viivalt tüdrukult teada, et hävituspataljoni on tapnud Käära talus minu koolivenna Otto Rõõmsaare, kes seal on raadiot kuulanud ja Suurejõe vabrikute omaniku Theodor Reimanni. Need olid halvad teated ja meie metsavennad ei saanud nende elude päästmiseks midagi ette võtta.

Kuulasime aga hoolega soome raadio saateid ja saime teada, et saksa vägede edasitugi läbi Leedu ja Läti on jõudnud juba Eesti piiri lähedale. See tõi lootust ja rõõmu. Saima ka teada, et naabervalla Tori metsavennad on lõõnud tagasi vene luure Kihma Tori-Jõesuu sillal ja saanud venelastelt püsse ja kuulipildujaid sõjasaagiks. See oli hea uudis.

Ka meie laiali valgunud Väandra metsavennad moodustasime uuesti grupi Alt Massu-Kavasoo talude ümbruskonda. Meiega ühines ka Tori-Tootsi briketi vabriku metsavendade grupp. Nende grupi juhi oli saksa päritoluga noormees nimega Runge, keda hüüti „Saksa Junge“. Hiilisime Kavasoo talude juurde Pärnu jõe äärde ja avasime tule üle jõe, jõe aastal olevale vene sõdurite rühmale. Ka venelased avasid tule meile. Aga et olime varjatud jõekalda küngaste taga, ei tabanud kuulid meid. Üle jõe meie ei saanud minna ja ka venelased tõmbusid tagasi metsa. Nii see seekord jäi. Hiljem saime teada, et suurem venelaste väeüksus tahtis organiseerida kaitserinnet Kavasoo-Tori Jõesuu üldjoonele. Aga Tori meeste tulelõhk Tori-Jõesuu sillal ja meie Väandra meeste tulelõhk Kavasoo ajasid venelaste plaani nurja.

Venelased jätsid rindejoone Tori Jõesuu-Kavasoo rahvarikkale maalale organiseerimata ja tõmbusid tagasi Väandra suurtesse riigimetsadesse. See oli siis meie arvates metsavendade teene, et venelased kaugemale tagasi tõmbusid.

Saksa väeasud vallutasid Pärnu linna 8. juulil 1941 ja juba 11–12 juulil Väandra aleviku ning organiseerisid kindla rindejoone Kärü, Rõusa-Kaansoo üldjoonele. Väandra valla põhjaosas ja riigimetsades käisid aga lahingud edasi. Et Väandra alev ja suurem osa vallast oli vabanenud venelastest, moodustati kohe ka Väandra vallavalitsus 12. juulil. Vallavanemaks valiti Reinumuru taluomanik Paul Kontus ja sekretäraks Anton Puusaar. Ka omakaitse moodustati samal ajal 12-ajal juulil 1941. Väandra omakaitse ülemaks määrati n. leitnant Karl Ripulk ja sekretäraks Ernst Talvi (Toomasson). Pikkade habemetega metsavennad tulid metsast välja oma igapäevase töö juurde.

HARALD LEMBER'IT MÄLETADES

9. juulil lahkus meie keskel Teise Maailmasõja aegne Eesti vabadusvõitleja Harald Lember, peale kuu aegset kannatust.

Harald Lember

Ta oli Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu üks agaramaid liikmeid, kes oleks 27. oktoobril saanud 77. aastaseks. Olles sündinud Valjala vallas, Saaremaal, kus ta 1943. aasta mobilisatsioonini sügisel, pidas vanaisalt päritud Kõstri nimelist talu.

Pärast väljaõpet raskekuulipildujate alal, läks ta Eesti Piirikaitserühmendi koosseisus Narva rindele. Kodumaa pinnal võideldud lahinguist võitis ta osa veel Sini-mägedes ja Tartu lähistel, Kavastu lahingus sai raskesti haavata. Pärast paranemist Saksamaal, võitis ta osa lahingutest Oppelni rindel, kust pärast sõlast „kotist“ väljamurdmist oli Hirsbergi juures rindel. Sõja lõpul liikus koos Eesti Divisiga Tsehhiimaale, sealt tal õnnestus pääseda Lääne Saksamaale.

Pärast sõda töötas Harald Inglise sõjaväe juures autojuhina algul Saksamaal ja hiljem Inglismaal. Kanadasse emigreerus ta 1952. aastal ning sai Hamiltonis ühe suurema ehitusettevõtte juures töödejuhatajaks, millest kohtas pensionile minekuni.

Harald võitis pikki aastaid aktiivselt ja silmapaistvalt osa võtnud vabadusvõitluskust tegevusest, iseäranis Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu abiesimehena kuni 1990 aastani. Oli ka 20 aastat Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse sekretäraks ja töötas mõned aastad Balti Veteranide Liiga juhatuses. Harald oli ka Eesti Sõjameeste ja Vabadusvõitlejate häälekandja „Võitleja“ juhatuses ning Sihtasutus „Võitleja“ Raamatu Komitees. Kaasa aitas kahe raamatu „Eesti Vabadusvõitlejad Teises Maailmasõjas“ ja „Estonian Freedom Fighters in World War Two“ väljaandmisel.

Tema oma ehitatud majas on peetud mitmeid koosolekuid, nii Hamiltoni Võitlejate Ühingu juhatus, Raamatu Toimikonna kui ka Ülemaailmse Eesti Vabadusvõitlejate Keskuse juhatus, kui ka paar peakoosolekut. Tema ilusat kodu on külastanud ikka endised sõjamehed, kui ka teised inimesed, kus ta koos abikaasa Kathega neid kõiki hästi kostitas.

Tema oma energia ja kindlameelsusega andis palju jõudu meie sõjameeste tegevusele ning kõik endised sõjamehed-vabadusvõitlejad mälestavad teda ikka kui tübit kaasvõitlejat!

A. Jurs

Ootamatult lahkus igaviku kaduvusse meie endine juhatuselise liige ja lugupeetud Kirjastuse kaastööline

II Maailmasõja veteran

Ksv! HARALD LEMBER, VTR II ja III

sünd.: 27. oktoobril 1921, Saaremaal, Valjala v.

surnud: 9. juulil 1998, Hamiltonis, Ontario

Teda mälestavad sügavas leinas ja avaldavad kaastunnet abikaasale ning poja-poegadele

HAMILTONI EESTI VÕITLEJATE ÜHING
EESTI VABADUSVÕITLEJATE LIIT KANADAS
ÜLEMAAILMNE EESTI VABADUSVÕITLEJATE KESKUS
„VÕITLEJA“ AJALOORAAMATU KOMITEE

Puhka rahu
Kodumaa mullas!

Kurbuses mälestavad armast

HARALD LEMBER'it

sündinud: 27. oktoobril 1921 Saaremaal

surnud: 9. juulil 1998 Hamiltonis

abikaasa Käthe
ja
sugulased Eestis

Lein ei mahu sõnadesse,
alati jääb südamesse!

Eesti Kaitseväge juhataja teated

Kaitseväge juhataja kindralleitnant Kert andis tänukirja neljale eestlasele ja kahele organisatsioonile Kanadas. Tänukiri oli mõeldud abi ja toetuse eest Eesti kaitseväge ohvitseridele nende õpingute ajal Kanada sõjaväe juures. Teatetes nimetati Maks Pertens, Heino Sepp, Marek Truuvet ja Raimond Vist ning Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu ja Eestlaste Kesknõukogu Kanadas tänukirjade saajatena.

Eesti kaitsejõudude peakapteni kol. Michael G. Viise erru minekuga, määrati sellele kohale alates 1. aug. 1998.a. major Tõnis Nõmmik, kes on Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu, Kanadas liige.

Kaitseväge staabist, ega ministeeriumist ei olnud ühtegi esindajat vabadusvõitlejate kokkutulekul. 11. juulil 1998.a. Tallinnas. See näitab kui palju on vana sõdur „väär“ praeguse valitsuse silmis. Staabi ülem kindral-major A. Laaneots leidis siiski olevat „poliitiliselt õige“ osaleda Eesti Ohvitseride Liidu Kongressil.

E. Lindeja

TORONTO EESTI ÜHISPANK

Asukoht: Eesti Majas, 958 Broadview Avenue

Toronto, Ontario M4K 2R6

Teléfono 465-4659 Fax 465-8442

„Võitleja“, Estonian House,
958 Broadview Ave., Toronto, Ont.
M4K 2R6, Canada

„VÕITLEJA“ TELLIMISKUPONG

☐ Soovin tellida „Võitleja“ aastaks (aastatellimine \$25.00 Kanada rahakursi alusel).

☐ Soovin toetada „Võitlejat“ \$väärtuses.

Nimi:

Aadress:

Vastuseks „Sõnumilehes“ 98-04-14 ilmunud artiklile

„EESTI EEST EI VÕIDELOUD SAKSA EGA VENE ARMEES...“

Kui Joosep Toots Paunvere köstri kapsaaeda külvas ühele peenrale ühte ritta kõik käepärast olevad kõõgilviljad seemned, siis ta tegi seda kätemaksuks Julk-Jürile oma isiklikel ajenditel. Millistel ajenditel aga hr. Aare Raid paneb ühte potti Eesti vabadusvõitlejad, Eesti „vabastajad“, koos Adolf Hitleri ja Heinrich Himmleriga ning lisab sellisele supile soolaks näputäie Eesti leegionäre, jääb mõistatuseks.

Eesti vabadusvõitlejatele polnud oluline, kuidas oli ülesehitatud Saksa sõjaväeline struktuur ja kes seal käske jagas, vaid oluline oli see, et saime sakslastelt varustust ja relvi, millega sõidida bolševismi vastu.

Hr. Raid samastab vabadusvõitlejate kokkutulekuid SS-lastest kogunemistega ja mõistab need hukka kui natsistlikud ilmingud. Teadmata sealjuures, et Toris, Eesti Vabadusvõitlejate Liidu poolt korraldatud kokkutulekust, 13. juulil 1996.a., võtsid osa üle 2000-ndate vabadusvõitleja ja nende hulgas oli ainult mõnikümmend leegionäri. Järgmisel aastal viidi samasugune üritus läbi Võrus, millest võttis osa veelgi vähem Eesti leegionäre, keda hr. Raid nimetab SS-lasteks. Seda hr. Raid nähtavasti ei tea, et Nürnbergi kohtuotsusega mõisteti SS-i organisatsioon inimsusevastaseks aga Relva-SS mitte. Leegionärid kuulusid viimaste võitlusüksustesse.

Eesti vabadusvõitlejate organisatsioonide üleriigilistest kokkutulekuteist osavõtnud suuremaarvuliselt Eesti idapataljonide võitlejad, kes ammu enne Eesti Leegioni moodustamist sõidid juba Leningradi-Volhoi rindel bolševismi vastu. Esindatud on olnud ka piirkaitse rügementide, lennuväepoiste, metsavendade, soomepoiste ja poliitvangide organisatsioonide võitlejad, milliseid mitte kuidagi ei saa ühise nimetaja alla panna Adolf Hitleri ega Heinrich Himmleriga, nagu seda püüab teha hr. Raid oma kirjatükis „Sõnumilehes“ 14. aprilli 1998.a. numbris.

11. juulile s.a. kavandatud Eesti vabadusvõitlejate kokkutulek, nagu kõik eelmisedki ei ole mingi SS-lastest ega neonatside demonstratsioon nagu neid on etteeltnud Minskis, Moskvas ja mujalgi Euroopas, vaid nende isamaa-aateliste Eesti iseseisvuse eest võitlejate omavahelise kokkusaamine, kel ei olnud bolševismvastases võitluses II Maailmasõjas teist valikuvõimalust kui koostöö Saksa armega, kuna Teheranis ja Jaltas olid Lääneliitlaste poolt juba Baltimaad N.-Liidule maha müüdnud ning n.n. „Atlanti Harta“ jäänud deklaratsiooniks paberilipakaks. Jääb arusaamatuks, miks hr. Raid ei meenuta oma poliitilises artiklis 1939.a. Lääne-liitlaste läbirääkimisi Moskvas, sõja eelõhtul, ega Molotov-Ribbentropi pakti, mis kõik kokku olidki II Eesti Vabadussõja põhjustajateks. Veel tuletaksin hr. Raidile meelde, et aatelises vabadusvõitluses liitlasi ei valita, vaid võetakse vastu võimalik saadaolev abi esimesel võimalusel nagu see oli ka II Maailmasõjas sõdivate poolte vahel. Lootuses, et hiljem klaarime vahekorrad omavahel kui liitlastes.

Euroopal ja Lääne-liitlastel pole Eesti vabadusvõitlejatele mitte midagi etteheita, küll aga ehk vastupidit. Aga „Nõukogude Eesti eest!“ võidelnud „vabastajad“, kes kasutasid 50 aastat Eestis igasuguseid eeliskarte ja -järekkordi ning aitasid KGB-lastel kättesaada siniseid vabadusvõitlejaid, et neid siis saata Siberi surmalaagritesse ja korraldaksid samal ajal omavahelisi kokkutulekuid, paraade ning avasid pidulikult ausambaid isendide, oleks viis küllaga seda mille üle tasuks nüüd tõsisemalt järele mõelda, aga mitte sõimata vabadusvõitlejaid SS-lasteks.

Kohatu on artikli autoril lugejatele selgitada, et „Kõigis maailma rahandusinstituut-sioonides on palju juute.“ — Kas see on hoiatus ühe nendesuguse poolt Eesti Vabariigi Valtusele või Eesti vabadusvõitlejate? Olgu kuidas on, kuid Eesti vabadusvõitlejad pole nendesugustele „rahajõmmidele“ mitte sentigi võlgu ja ei taha ka neilt mitte midagi saada! Meie mäletame juute, kes Eesti rahvale töid kaela okupatsiooni ja sellega kaasnevat hädad. Need olid: Litvinov, Zdanov, Beria, Kogan ja Võšinski. Ka neid me ei kartnud ja teistega ei maksa meid hirmutada hakatagi!

Lõpuks kirjutab hr. Raid oma artiklis: „Tänavu 11. juulile planeeritud ürituse kava järgi istuvad veteranid rongkäigu järele bussidesse ja sõidavad kaitsevää üksustesse sõdurisuppi sööma. /.../ Seda kaitseministri ja kaitsevää juhataja õnnistuse.“

Nähtavasti tahaks hr. Raid ärakeelata bussisõidu veteranidele üldse või siis supisöömise. Ei ole ju usutav, et hr. Raid ei tahaks seda, et veteranid, vanaisad, oma lapse-lapsi külastama sõidaksid? Ja miks ei võiks veteranid kaitseväälastega koos lõunatada? Aga ehk arvab hr. Raid, et vabadusvõitlejatel, kes kandsid Saksa vormi ei oleks tohtinudki järelelüljaid olla? Või ei tohiks vabadusvõitlejate järelelüljad tänapäes Eesti kaitsejõududes teenida?

Jaana Kuningas, eesti vabadusvõitleja

JAAN KUNINGAS 75. AASTANE

29. mail sai 75. aastaseks üks Eesti vabadusvõitlejate organisatsioonide asutamise eest võitleja Kodu-Eestis, Eesti Idapataljonide Võitlejate Klubi asutaja ja selle tänane juhatusesimees, ksv. Jaan Kuningas.

Jaan Kuningas

Jaan Kuningas on osavõtnud Pärnu Sõjameeste Ühingu asutamises, olnud Tallinna Vabadusvõitlejate Ühingu asutamiskomisjoni esimees. Osalenud Eesti Vabadusvõitlejate Liidu loomisel ja selle tegevuses. Aktiivselt tegelenud Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühingu eetikakomisjoni esimehena.

Aga endise Eesti Idapataljoni 183/11 ja hiljem pataljoni 658/3 võitlejana pani ta aluse Eesti Idapataljonide Võitlejate Klubile ja on selle klubilise organisatsiooni juhatusesimees asutamisesest tänapäevani. Jaan Kuningas oli ka Eesti Raadio poolt saatetarija „Eesti sõduritund“ esimese eestrisseandmise osaleja ja hiljem paljuski saate toimetaja nõustaja.

Eesti Idapataljonide Võitlejate Klubi (EIVK) on ülemaailmne eesti esimeste vabatahtlike võitlejate organisatsioon kuhu kuuluvad need endised sõjamehed, vabadusvõitlejad, kes 1941.a. vabatahtlikult läksid võitlusesse Idarindele, Punaarmee vastu.

EIVK juhatusesimehe organiseerimisvõime ja heaperemeeliku majandamise tulemusena ei ole EIVK liikmed kohustatud maksma klubile sisseastumise-aga liikme-maksu. Küll aga tasub EIVK oma liikmetele iga-aastasele kokkutulnutele välja edasi-tagasi sõidukulud ja toitlustab tasuta.

EIVK ettevõtmisel avati Viljandis, end. Kaitseliidu Sakala Maleva maja seinal, 23. juunil mälestustahvel Eesti legendaarse vabadusvõitleja koln. Alfons Rebases. Tema 90. sünniaastapäeva tähistamiseks.

Kaasvõitlejad eriti Idapataljonidest, soovivad juubilarile head tervist ja pikka iga edaspidisteks „lahinguteks“. Oled oma julguse ja ettevõtlikkusega olnud meie kõigile eeskujuks! Jää püsima veel kauaks meie ridadesse.

E. Lindaja

KOLONEL ALFONS REBAST MÄLESTADES

24. juunil, sel aastal möödus 90. aastat meie Teise Maailmasõja aegse Eesti vabadusvõitleja — sängari kolonel Alfons Rebaste sünnist. Kahjuks pidi ta oma viimased eluaastad mööda saatma võõral maal ning minema puhkama võõramaa mulda, 8. märtsil 1976. aastal, Saksamaale.

Alfons Rebane

olles määratud Diviisi ülemaks, parajasti reorganiseeris selle staapi, kui sõnum võitluse- osade „kotti“ sattumiseist temani jõudis. Taotamata, et venelased ähvardasid ka staabi asukohta, pani Rebane kiiresti kokku staabi koosseisust väikese tugeva üksuse, millega ta isiklikult mürdis sisse oma väeosade juurde, juhtides need „koti“ välja. Tolles olukorras, mil ühegi saksa väeosa abile ei saanud enam loota, kuna need vähemagi surve puhul järele andsid, oli see üks ütematu vägitegu, mida ei saa unustada. Paljudele eesti sõduritele, tollest ajast, on juba üksi selle seiga tõttu Alfons Rebaste nimi mällu jäänud.

Kolonel Rebaste teened on erilisel suured Eesti rahvale nende võitluste arvel, mis toimusid Venemaal taandumislahingute ajal. Seda selgitas kindral Lamay, kes oli 18. armee operatiivosakonna ülemaks, ajal, mil venelased mürdisid läbi Leningradi ja Novgorodi juurest, Rebaste matusel. Esimene Eesti Idapataljon, toetatuna teise pataljoni poolt, hävitas Waskova ja Sürkova tähtsatel teede sõlmpunktidel peatungivad vene diviisid, võimaldades põhjapool asuvat saksa diviisidel välja saada neid ähvardavast ümberpiiramisest, millega oli võimalik ka stabiliseerida rinne Eesti piiril. Nende saksa diviiside puudumisel, mil ka Eesti Leegion oli veel kodumaast kaugel, poleks olnud vene väemassidel mingit takistust Pärnusse välja jõudmiseks. Tõenäoliselt venelased oleks ehk peatunud kuskil Riia joonel. Sellega oleks terve Eesti territoorium lühikese aja jooksul langenud venelaste valdusesse ning igasugune väljapääs Eestist ära lõigatud, mis oli venelaste kava. Kuna see kõik oleks juhtunud talvel, pole tarvis selgitada, milliseid kannatusid oleks see toonud meie rahvale.

Kui juht sõja ajal, oli kolonel Rebane asendamatu kõrgete võimetega ohvitser. Nagu seda iga geniaalne inimene, algmõtteid tuleb neil õppida, kuid nende kaasasündinud erivõime tõstab need peatselt teistest kõrgemale. Sama ka kolonel Rebases, seda võimet, mis ta näitas lahingu olukorras, ei saanud õppida üheski kõrgemas Sõjakoolis, see oli tema sünnipärane loomus. Positsioonide, üksuste välgi vastavaks operatsiooniks, nende paigutamine üksteise suhtes, relvastuse valik ja hankimine, ajal, mil teised Eesti üksused pidid leppima alaväärtusliku materjaliga, oli tema poolt midagi erakordset.

Tänu tema positsiooni valikule, mis oli kõigi tuntud reeglite ja lahingumääruste vastu, ning tugevale automaatrelvade tulele, võitis Esimene Idapataljon väikeste kaotustega vene diviisid Sürkova ja Waskova juures. Eesti sõdurile omane visadus ja vastupanu-võime poleks võimaline palju tegema vene raskekahurvää poolt purustatud positsioonidel või pidurdama nende tohtu massi ülerullumist, arvukate automaat relva-deta. Sellist sündinud juhiomadust, kolonel Rebaste poolt, me kogesime kõigil rindelõikudel ja operatsioonidel. See kasvatas tema sõdurite poolt temasse kõikumata usalduse, mis püsis tema surmani.

Rebaste isiksus oli ka midagi erakordset. Temaga lähemalt tutvudes, võis imestada kui kiiresti võis temaga sõbraks saada. Sõjaajal see ei piirdunud mitte üksi ohvitserkonnaga, vaid ka lihtsõduritega. Iga eesti sõdur võis temalt nõu küsida, ning seda anti talle kui sõbra mitte kui ülemat poolt. Harva on sõdurit, kes tema kohta midagi halba võis, või võib öelda.

Selle Eesti suurmehe nimi, kelle teod on omandanud isegi legendaarse kuulsuse, jääb igavesti eestlaste ajalukku kui üks geniaalne sõjamees ja eesti rahva silmapaistvamaid vabadusevõitlejaid. Temast, kes teda lähemalt tundsid kui inimest, on kõigile jäänud mälestus kui heast vennalikust mehest. Tema endistele lahingukaaslastele oli ta, ja ka jääb, meie vabadusevõitluse sümboliks. Temast ja Esimesest Eesti Idapataljonist Venemaal ja Narva rindel, „Võitlusgrupp Rebane“ Tartu joonel, 46. rügementist ja Eesti Diviisist Ida-Saksamaal, võib palju kirjutada, nagu seda on ka juba tehtud. Juba igapäevased seigad nende üksustega on omaette peatükid, kuid tema endised sõdurid, nüüd mil teda pole meie hulgas, ei unusta teda kui head sõpra.

Alfons Rebaste nimi ei kustu kunagi.

August Jurs

H. Later & Company Ltd.

Insurance Brokers

101 Duncan Mill Road, Suite 300

Don Mills, Ontario M3B 1Z3

Telefon (416) 445-4451 Fax (416) 445-5133

Tänu kõigile, kes kuulutuste, annetuste ja tellimistega „Võitleja“ väljaandmist on toetanud!

ANDREAS ANTS TRAKS — 75

Andreas Ants Traks sündis kolmveerand sajandi tagasi, 22. aprillil 1923.a., Salla külas, virumaa, kus tema vanemad pidasid talurahva pooldi. Mõne aasta pärast ehitati isa uue maja koos poeruumidega Kiiltsi alevikku mis sai perekonna jäädavaks kodus. Noor Ants ja tema kaks aastat vanem õde Die käisid seal algkoolis ja kasvasid üles eesti mees ja eesti vaimus. Maad, mille vabaduse eest ta hiljem vapralt võitles Teises Maailmasõjas, õppis ta põhjalikult tundma juba noore poisina, kui ta 1936.a. tegi koos ühe oma tolaeagse sõbraga jalgrattareisi ümber kogu Eestimaa.

A.A. Traks

Eesti riikliku iseseisvuse kaotus ja rahvale osaks saanud traagika, toorus ja kannatused kodumaa okupatsiooni esimesel saatuseraskel aastal, andis Andreasele tõuke 1941.a. sügisel astumiseks gümnaasiumipingist vabatahtlikult sõjaväkke. Üksus, kuhu ta määrati oli 184. Idapataljoni 15. kompanii. Selle kompanii ülemaks oli leitnant Alfons Rebane, hilisem II maailmasõja väejuht ja kangelane. Kompanii sai esimesed tüürlised juba samal talvel, partisanide vastases võitluses Narva jõe ja Peipsi tagastes metsades. Hiljem võitles ta Neveli ja Narva rinnetel Eesti Diviisi koosseisus. Ta sai haavata Vepsküla all, Narva rindel ja ta oli sõja jooksul kahel korral vääristatud aumärkidega isikliku vapruste eest.

Sõja lõpp tundus juba olema kaunis lähedal, kui Andreas saadeti sõjakooli mille ta lõpetas parima lõpetajana varakevadel 1945. Ta pääses eluga „Tsehhi põrgust“ kuigi kinnivõtmisel pandi temale püssiraud vastu kukalt ja kui üks kinnivõttajast ütles: „Sie werden geschossen, aber sofort!“, siis arvas Andreas, et lõpp on käes. Looja aga nägi seda teisiti ja ta pääses imekombel eluga.

Pärast sõda Saksamaal asus ta Geislingeni eesti laagrisse ja töötas hiljem ameerika sõjaväe juures major Edori poolt juhitud töökompаний ohvitserina.

U.S.A.'sse asumisel oli tema elutee suunatud Clevelandi, kuhu ta jõudis koos abikaasaga 1953. aastal. Siis oli Clevelandis juba päris elujõuline eestlaste koondis, kus rahvuslik tööpõld ootas teda ees. Oli vaja algatajaid ja juhti, et asutada Ohio Eesti Vabadusvõitlejate Ühing. Oli tarvis eestvedajaid, kes juhiks vabadusvõitlust meie vabariigi iseseisvuse taastamiseks. Oli vaja esindajaid, kes ühendaks meie püüdlused teiste kohalike Balti gruppidega ja sõlmiks sidemeid kohalike U.S. poliitika ja valitsuse tegeletakse, et kindlustada nende toetust Eesti vägivaldse anneksiooni mitte-tunnustamiseks ja Eesti iseseisvuse taastamiseks.

Andreas Traks on kõik need aastad seda tööd teinud ennastsalgava truuduse ja järjekindlusega. Kui 1954 a. loodi OEÜÜ, oli ta üks selle asutajatest liikmetest ning valiti ka ühingu esimeseks esimeheks. Ühingu asutamisel kuni tänaseini, on ta esimehe kohal olnud 39 aastat. Ühingu 25. aastapäeva peakoosolekul 1979. aastal nimetati Andreas Traks OEÜÜ auilimeks.

Ta oli kuus aastat (1964–1970) ballaste ühisettevõtte „Baltic Echoes“ raadio-saatekava eesti programmi koostajaks ja juhatajaks kuni selle ettevõtte lõpetamiseni.

Juubilar oli üks kohaliku Balti-Ameerika Komitee asutamise idee alustajatest ja on selle ase-esimeheks tänaseini.

1984. aastal vääristas Ülemaailmne Eesti Vabadusvõitlejate Keskus juubilarit ÜEVK III järgu Teeneteristiga tema erilise panuse eest Eesti iseseisvuse taastamise võitluses.

„Ohio American Nationalities Movement“ töstis 1991. aastal toimunud kokkutulekul esile Andreas Traksi kui silmapaistvat tegelast etniliste rahvusgruppide tegevuses ja vääristas teda kaelaskantava „vabaduse medaliga“ ja trofeega.

Väga vähe on olnud neid eluvaldusi Clevelandi eesti rahvusgrupis, kus Andrease käsi ei ole olnud mängus. Küll organiseeris ta toetust prof. dr. Artur Vööbuse ajaloolise suurteose väljaandmiseks või saatis pakke ja kirji poliitvangidele ja dissidentidele Siberi vangilaagrites või viis läbi korjandusi eesti sõjaväestatud toetamiseks nii Saksamaal kui Kodus-Eestis.

Juubilar on Clevelandi eesti rahvusgrupi häälekandja „Sõnumite“ tehniline toimetaja ja kaastööline. Ta on „Sõnumitele“ kirjutanud artikleid nii rahvuslikel, ajaloolistel kui ka üldistel teemadel. Mitmed nendest on ära toodud „Vaba Eesti Sõna“ lehekülgedel. Clevelandi eesti rahvusgrupp võlgneb Andreasele siirast tänu ja tunnustust kõige selle töö eest, mida tema on meie rahvusgrupi nimel teinud. Küll on ka temal olnud raskusi oma igapäevases elus ja kindlasti on olnud päevi, kus ta ei tundnud end päris hästi, aga alati on tal jätkunud jõudu ja tahet meie rahvuslikkude eesmärkide toetamiseks ja läbiviimiseks.

Aktiivse rahvusliku ja seltskondliku tegevuse juures on Andreasel siiski ka aega jäänud mõningate huvialade harrastamiseks. Ta on eluaeg olnud kirglik kalamees. Pensionäripäevad on nüüd selleks mõnevõrra rohkem võimalusi andnud. Teiste huvialade hulka kuulub filateelia ja bridmängu võistlused ja saavutasid juba mõnda aega tagasi hinnatud „Life Master“ tiitlid.

Andreas ja tema abikaasa doktor Elmerice on olnud õnnelikud abielus ligi viiskümmend aastat. Nüüd oma pensionipäevil on nad tihti koos reisinud Euroopas, Lõuna Ameerikas, Austraalias ja mujal ja on külastanud mitmel korral ka sünnimaad.

Kümme aastat tagasi, Andrease 65.a. sünnipäeva tähistamisel, ütles meie lahkunud ühingu liige, kaasvõitleja ja hea sõber Bruno Auning oma tervituskõne lõpul sõnad, mis on maksvad sama hästi täna, nagu nad olid kümme aastat tagasi. Kordan neid siin selleks, et neid meenutada ja jäädvustada Ühingu ajalukku:

„Ants — see on Sinust mõeldud osaline elumaal, mida me täna siin vaatleme ja mis jätab meile kõigile sügavalt liigutava tunde. Oleme tulnud, et austada ühte tublit eesti meest, kes on tulest ja veest läbi käinud ja kuulub õigusega meie rahva paremate poegade nimekirja“.

Hans Ruus

ARTUR KIMMEL

In Memoriam

27. märtsil sulges silmad igavesele unele Ingismaal, Leicesteris, EV kaadriohvitser ltn. Artur Kimmel. Kadunu sünd. Tallinnas 20.2.1918.a., kus õppis ja lõpetas Poeglaste Kommertsgümnaasiumi 1936.a. Pärast seda siirdus vabatahtlikult sõjaväkke sundaega teenima ja lähetati Sõjakooli suurtükiväe aspirantide kursustele, mille lõpetas 1937.a. Otsustas edasi jääda sõjaväkke kaadriohvitseri kutse saamiseks. Määrati portuueia spirandina kaheks aastaks väeosa praktikale Soomusrongi rügemendi Tapal.

Sooritas 1939.a. Sõjakooli ohvitseride klassi sisseastumise eksamid ja ühendati lipnikuks kursuse avapäeval 1.9.39. Lõpetas suurtükiväe ohvitseride klassi 1940.a. paremuselt teisena ja ühendati 8.8.40. noorem leitnandiks vanusega kursuse algpäevast. Pärast Eesti sõjaväe ülevõtmist Punaarmee poolt teenis Eesti Laskurkorpuse suurtükiväes. Sõja puhkemisel Saksamaaga 1941.a. tuli üle Punaarmee. Vabanes sõjavangist 1942.a. ja astus Tallinnas formeeritud Pol. Btl. 29 ja viibis väeosaga Leningradi rindel sügiseni. Astus Eesti Leegioni. Viibis ohvitseride kursustel Bad-Tölz'is ja „flaki“ väljaõppel Münchenis. Ühendati Ostuf-iks 20. apr. 1943.a. Teenis EB Flak Abt. 2.0 cm patareid rüümaelmana. Saadeti Neuhammerist Taani Tagavara rügemendi koosseisu ja määrati kpt. L. Triigi pataljoni komandiks end. lennuväe abiteenislastele. Sõjavangis Putses, Ukleis ja Zedelghemis.

Artur Kimmel

Tuli 1947.a. töölepingu põhjal Saksamaalt Inglismaale, töötades esimesed kolm aastat sõekaavurina ja pärast seda kuni pensionile jäämiseni „Goodyear“ autokummi vabrikus; viimati inspektorina.

Abiellus 1952.a. Linnu Ridal'iga ja seotasid endale mugava kodu Wolverhamptonis. Pärast pensionile jäämist asusid elama lähedalolevasse eestlaste keskusesse — Leicesterisse, võttes osa nende seltskondlikust tööst kuni viimastel aastatel Arturi tervistlik seisukord seda enam ei võimaldanud ja kopsupõletik viiski ta meie keskelt.

Kadunu matusematlus toimus 3. aprillil praost A.E. Aaviksaare poolt Gilroes suruaia krematooriumis. Tema viimne soov, puhata viimset und kodumaa mullas, täitus 30. juunil ta tuha-urni matmisega Piritä suruaiale Tallinna Jaani kog. õpetaja Hiioopi poolt.

Tublit vabadusvõitlejat mälestavad abikaasa, Linnu. sugulased ja rohked sõbrad ning võitluskaaslased lähedal ja kaugel.

Puhka rahus kodumaa mullas!

H.L.

„LENDURITE KIVI“

Vahetult peale sõja algust Saksamaa ja N. Liidu vahel 22. juunil 1941. võeti 22. Laskurkorpuse Lennueskadrilli lennuväli ja lennukid Jägala lennuväljal N. Liidu mereväelaste valve alla. 27. juulil saabus meile käsk evakueerimiseks rongil Nõmmelt kusalile „suurele kodumale!“ Teel veoautol Jägalast Nõmmele täitis ühine otsus lahkimiseks okupatsiooniarmeest ja 22 lendurohvitseri koos aviomotorist-autojuhiga sõitsid Nõmme asemel Kõnnu piirkonna metsadesse. Jägalasse auto tagasitulekut ootama jäetud 17 kaasvõitlejat lahkusid sealt jalgsi. See oli esimene organiseeritud vastuhakk jümlale okupatsioonile, kui umbes 85% eestlastest ohvitseri ühest väeligiist teostasid taolise julge otsuse.

Kahjuks leidis kohaliku abivalmis elanikkona hulgas mõningaid kommunistlikke reetreid ja tulemuseks olid juuli kuus haarangud, kus langes viis lennuväelast. Langenule avasime nende nimega 1942. aastal. Kõnnu metsa rüppes ühele suurele kivile mälestustahvli ja veelkordsest kogunesime seal ka järgmisel aastal. Mälestustahvel aga läks kaduma järgneva okupatsiooni kestel. Kuusalu Muinsuskaitse Seltsi häätahtlikul algatusel taastati 1994.a. mälestustahvel endisel kujul ja see mälestusmärk jäi tuntuks kui „Lendurite Kivi“. Igal järgneval aastal juuli kuus, ühel kokkulepitud päeval, koguneb „Lendurite Kivi“ juurde pidulikule langenule mälestamiseks suur hulk kohalikku elanikkonda, veel elusolevaid endiseid lendur-mälestavendi koos nooremate kaasvõitlejatega, langenule omakseid ja nüüdse Eesti Õhuväe esindajaid.

Käesoleval aastal toimus langenule mälestamine 18. juulil. Kogunemine oli kell 11 Tallinnas umbes 50 km kaugusel, Narva maantee lähedase „Kliu torni“ juures ja sealt autodega ning rahvuslippudega „Lendurite Kivi“ juurde. Kohati, vaise ja suviselt kauni Kõnnu metsa rüppes, kivi on kohalike elanike poolt pidevalt korratatud ja kaunistatud suvelilledega.

Remi Milk

Tuli hingelist Eesti Vabadusvõitlejat,

ÜLEMLEITNANT
UDO VIRKUS'T

MÄLESTAVAD:
RELVAENNAD EESTI IDAPATALJONIDEST

Puhka rahus
Kodumaa mullas!

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-päranded ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

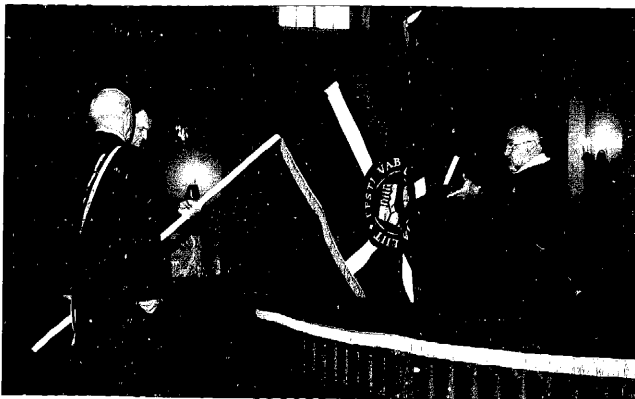
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks!
Eesti Maja, 958 Broadview Avenue, Toronto, Ontario M4K 2R6

KUTSEOSKUSLIK TRÜKKIMINE ja LADUMINE
OFFSET ja LETTERPRESS

CARLTON TAYLOR
GRAPHICS INC.

Carlton Taylor Graphics Inc.
Oma Press Limited
1955 Leslie Street
Don Mills, Ontario M3B 2M3
Tel. (416) 444-1084 / (416) 510-2425
Fax (416) 444-9365

EVLiidu lipu õnnistamine.

Pärjapanek Realkooli ees.

on kolm põhilist sihti: liikmete sotsiaal olukorra kindlustamine, pärimuste jäädvustamine ja sidemete loomine soome sõjaveteranide ja soome üldsusega. Sotsiaalhooldusel on suureks toeks olnud Soome riik. Lahingupaikadesse Eestis on pandud mälestusmärgid. Tallinna Metsakalmistul õnnistati möödunud aastal sisse soomepoiste matmispaik. Seal on ka mälestusmärk soomepoistele, kes langesid vabadusvõitluses ükskõik kus kohal ja ükskõik mis ajal. Raul Kuutma teatas ajakirjanikele, et möödunud aastal ilmus raamat „Vabaduse eest“, kuhu oleme koondanud soomepoiste lühelulood. See pole üksnes teatmeteos, vaid ka osa Eesti ajaloo. Meie Ühendusel on sidemed 300 soome sõjaveteranide ühendusega. Kontaktide loomine on leidnud tunnustust. 1995. aastal saadi tänukiri ja preemia „soome silla“ ehitamise eest.

Lühiülevaate ajakirjanikele andis ka Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühingu esimees Heino Reinmäe. Ta räägis Ühingu osast sõjainvaliidide sotsiaalse olukorra parandamisel ja nende abistamisest.

Pärast seda vastati ajakirjanike küsimustele. Kuna lühiülevaadetes on antud täpset infot ja ajakirjanikud on saanud ka vabadusvõitlejate pöördumise kirjaliku teksti inglise ja eesti keeles, siis küsimusi oli oodatust hoopis vähem.

Interfaxi reporter tunneb huvi kas Punaarmees ja Eesti laskurkorpuses teeninud eestlased loetakse ka vabadusvõitlejaks. Heino Kerde vastab, et neid ei saa pidada vabadusvõitlejaks, sest nende võitluse tulemusena ei tekkinud iseseisvat Eesti riiki. See ei tähenda, et neid halvustatakse või peetakse kurjategijaks. Punaarmee said nad suurte kannatuste osaliseks.

Järgneb küsimus: Mida ootate tänasest kokkutulekust ja mida kavatsete arutada? Kuidas hindate Eesti valitsuse suhtumist teie organisatsiooni.

H. Kerde: Kordan. Meie tähistame selle kokkutulekuga vabariigi aastapäeva. 24. veebruar on ju külmal kuul, meie liikmeskond elab aga suures osas maal ja talveingimustes oleks vanadel meestel raske kokku tulla. Sellepärast seda päeva tähistamegi nüüd, suvel. Mingit uut pöördumist või dokumenti vastu ei võeta. Tuleb pidulik kontseraktus ja siis tavapärase sõduriõhtu. Valitsuse liikmeid on kutsutud, kes tuleb, ei oska praegu öelda.

Küsimusele, et välisministeerium on levitanud pressiteadet, kus valitsuse liikmeid ja riiklike ametite esindajaid ei soovitatavat kokkutulekust osa võtta, vastab Heino Kerde: Sain sellest alles nüüd teada, ega oska selle kohta midagi öelda.

Küsimus: Kas peaminister Mart Siiman soovitas kavandatud marsi läbi linna ära jätta? H. Kerde: Otsust niisuguse marsi kohta pole me vastu võtnud. Kuigi kokkutuleku ettevalmistamise käigus oli sellest juttu. Peaministril pole sellega mingit seost.

Mõned ajakirjanikud juhvad tähelepanu ajalehtedes ilmunud artiklitele, kus Eesti Leegionis sõdinud kõrvutatakse kurjategijatega. Heino Kerde vastab, et negatiivsete arvamuste kõrval on ajalehtedes ilmunud ka vabadusvõitlejad toetavaid kirjutisi. Kuidas seda vabatahtlikust võtta? See on keeruline probleem. Vastuvõtupunktidest öeldi: Kirjuta alla, kas lähed tööteenistusse või sõjaväkke. On see vabatahtlikus või ei ole? Las iga mees ütleb ise oli ta vabatahtlik või ei olnud.

Ajakirjanikud tundsid huvi ka sõjas langenute kalmistute korrastamise vastu. Vastustes öeldi, et see töö võimaluste piires käib.

Rohkem küsimusi polnud. Pressikonverents kestis pool tundi ja möödus rahlikult.

Aktsest osavõtjad.

Esimeses reas paremalt kolmas Liidu esimees H. Kerde.

PIDULIK PÄEV SAKALA KULTUURIKESKUSES

Vasak! Vasak! Üks! Kaks! Kolm! Laulu!!!

Ja laulu kõlas sellel päeval seal palju. Kas selle maja seinad, mida tuntakse ka „Karla katedraali“ nime all, laskis maja ju omal ajal ehitada Eesti esikommunist Karl Vaino enda ja oma „bosside“ pidustuste kohaks, oleksid julgenud unistadagi, et ükskord kõlavad siin niisugused sõdurilaulud?

Juba kella 12-st hakkas kogunema siia palju mehi ja kella kaheks, avatseremoonia ajaks olid saal ja rõdud pilgeni mehi täis. Mõned naised ka. Vähemalt 1300 inimest. Ja kõlaski Eesti hümn. Vanad mehed laulsid sõdurliku mehisusega orkestrile kaasa. Mitte nii nagu üks sõnavõtta rääkis, et ühes koolis mängitud vabariigi aastapäeval Eesti hümn helilindilt ja õpilased pole suudki lahti teinud!

Oma avakõnes ütles Vabadusvõitlejate Liidu esimees Heino Kerde, et see on juba kuues kokkutulek Tänavuse kokkutuleku erinevuseks on see, et see toimub vabariigi pealinnas, mis on toonud kaasa avalikkuse suurema tähelepanu, meil ja ka välismaa ajakirjanduses. Selle kokkutulekuga oleme varjust valguse kätte astunud. Kahjuks ei tähenda see valgus ainult päikesepaist, vaid ka mõnede ringkondade rünnakuid. Meil on tulnud hakata tõestama seda, mida oleme pidanud ammu tõestatuks: et oleme eesti vabadusvõitlejad, kes võitlesid Eesti riikliku iseseisvuse eest ja ei midagi muud. Selles võitluses tõe eest pole meid jäetud ükski. Meil on palju sõpru, kes on astunud avalikkuse ees meie kaitsjaks välja. Jõudu annab see, et oleme alati koos oma rahvaga, nii sõjaajal kui ka praegu.

Täna peame endale esitama küsimuse: kas meie võitlused on võideldud või on meil, vanadel meestel veel kohustusi. Heino Kerde vastab ise oma küsimusele. Meil tuleb kaitseda kõige kallimat, mis meile on jäänud — meie au, meie võitluse õiglust, meie veendumuste puhtust. Selles, ilmselt viimases võitluses peamegi olema ravis. Kõneleja ütles, et sellist raamatut nagu „Eesti sõdur Teises Maailmasõjas“ pole veel olemas. See peaks tuginema ümberlõkamatutele faktidele. Ja sellepärast peame aru saama, et koos meiega kaob hindamatu tööalilikas. Sellepärast peame tegema kõik, et allikmaterjal jõuaks selle raamatu kirjutajateni.

Siis astub kõnepulti ekspeminister, ajaloolane Mart Laar, kes pühendab oma ettekande eesti rahva vabadusvõitlusele ajaloolase vaatevinklist. Ta tuleb meelde tuntud töed: rahvas, kes ei võitle vabaduse eest, ei saa kunagi vabaks. Eesti rahvas on võidelnud, kannatanud, teda on korduvalt vallutatud, ikka ja jälle on meie kodused tuhatatud, kuid me oleme kõigile vaatamata suutnud tõusta. Ja mis eriti oluline: on vaja alati mäletada seda võitlust vabaduse eest. Ja sellepärast on tänane üritus nii meie rahvale kui ka rahvusvaheliselt oluline, on Mart Laar veendunud. Puudutades juba 1940-da: aastal alanud partisanivõitlust, ütles Mart Laar, et seda tehti eesti oma relvaüksuste loomise lootuses. 1941. aastal astusidki paljud mehed erinevatesse relvaüksustesse. Ta on rääkinud tuhandete rinnetel võidelnud meestega, uurinud paljusid dokumente ja kirju, ajaloolalikaid ja neis kajastat selgelt soov seista Eesti eest, aga mitte mingisuguse kolmanda Euroopa või mõne muu idast tulevalla talutaja eest. Kui tagant järele vaadata, nagu praegu tahakse ja mõned ütlevad, et see võitlus oli mõtetu, sõda ainult pikendati, siis võiks öelda ka, et see võitlus oleks õigustatud, mis on edukas. Kui 1918-dal aastal oleks rahvas arutanud samamoodi, ei oleks praegu Eesti vabariiki. Siis polnud olukord sugugi parem ega lootusrikkam kui 1944-dal aastal.

Just see, mis meie rahvast on hoidnud läbi aegade, on vankumata tahe iga vähemarki võimalust ära kasutada. Isegi siis kui see ebaõnnestub, oled teinud õige teo. Iga õige tegu läheb kasuligi kirja, on ajaloolane kindel. Mart Laar toonitab, et tänane rindevõitluse kokkutulek näitab, et need mehed on säilitanud väga selge arusaamise oma strateegiast ja taktikast. Täna on olukorras ei soovi või ei taha kasuligi keegi arusaada, et lääneriikides on taolised kokkutulekud igati hea kiitumist leidnud. Ameerika Ühendriikides sammuvad Eesti Leegioni mehed ja teised nn „valel poolel“ võidelnud, sealsete sõjaveteranidega koos ühes ravis, sest nad kõik on võidelnud vabaduse ja demokraatia eest. Maailma veenmine on väga pikk protsess. See, et te tänase kokkutuleku korraldasite nii, et see vaenlase tule alt välja tuua ja mitte anda põhjust suurteks rünnakulaineteks, on veelkord tunnustuseks teie sõjamehe vaimust, otsustusvõimest ja vaprust, lõpetab Mart Laar. Ettekannet katkestati korduvalt aplausidega.

Siis võtab sõna Riigikogu saadik, endine dissident Enn Tarto. Ta tervitab kokkutulnud Eesti noorema põlve vabadusvõitlejate ja enda kui Riigikogu saadiku nimel (aplauus). Rahvasaadik ütles: Minult küsiti, et kuidas ma julgen sinna Sakala keskusesse vabadusvõitlejate kokkutulekule minna. Mina vastasin, et kuidas ma julgen Toompale tulla? Seal on ju 65% kommunistid! (maruline aplaus). Enn Tarto tunneb muret laste vähesest sündivuse pärast ja ütles, et õnneks on viimasel ajal hakatud sellest probleemist rohkem rääkima. Me ei saanud iseseisvaks selleks, et välja surra. Surra oleksime võinud ka okupatsiooni keerises. Ta on veendunud, et Eesti integreerumine lääne struktuuridesse, eeskätt Euroopa Liitu on julgeoleku poliitika paratamatus. Meie ei lähe sinna surema vaid elama! Ja siin korraldame oma elu nii, et siin valitseks ikka ja alati Eesti keel ja eesti meel.

Tervitusteks toovad sõna veel soome sõjaveteranide esindaja, kol. Matti Lukkari Saksamaalt „Korps Steineri“ esimees Kurt Meyer jt.

Järgneb kontserdisõna. Esinevad soomepoiste koor, Leedu represseeritute naiste koor, vabadusvõitlejate Tallinna Ühenduse ansambel, Uno Veenre ansambel. Suure kiidu osaliseks saab kaitseliidu vakakoori poolt esitatud „Vabadusvõitlejate marss“. Selle sõnade ja viisi autor Ralf Kaup kutsuti välja ja teda tänati.

Ja siis järgnes sõduriõhtu. Jagati välja „marketender“. Ja kõik ruumid — saalid, rõdud, treppealsed sumisesid juttuajamistest. Oli ju millest rääkida. Tuju aitas tõsta ansambli „Untsakad“ kaasakiskuvad tantsulood. Kuid valitses vist verrekasvanud sõjaväe distipliin. Kui lõpp, siis lõpp. Taktisammu marss — koju!

Hugo Avila

Lugeja arvamus:

Leidsin ajalehest „Vaba Eesti Sõna“ 27.11.97.a. numbrist kirjutise, „Aeg antud...“ Eks-sõdurina ei saa sellele vastamata jätta. See oleks enese alandamine ja nende au haavamine, kes jätsid oma elu vaba Eesti eest... üks-kõik millisel sõjateandril. Oli see Eesti metsades, Sinimägedes, Narva all või mujal.

Selles artiklis „ERÜ“ (tõlkes vist, Eesti Rindemeeste Ühendus) nimehena keegi Haaviste nimeline väidab, et tema selts (korpused) loodi „kodanikualgatusse korras“...? Kuidagi õuduselt kumiseb see väljendus... See väljendus on ju puht „komu“ valitsuse leiutus...! „Kodanike-algatus“ korras koostati ju nimekirjad keda küüditada, keda kulakuks tembeldata, kodus hävitati, kelle naised oma väikeste lastega oma kodudest välja visati...

Tookordne kommunistlik valitsus Tallinnas tunnistas nende kohalikkude kannuseid teeniva kommunistliku ladviku (nagu Endel Sõgel jt. tema taolised) nende poolt välja-jäetud nimekirjad õigeks ja tuhanded eesti kodanikud tunnistasid B. Kummi allkirjaga lindprideks...! Meie siin väljas ja meie rahvusaaslased kodumaal, kellel veel on silmad nägemiseks ja kõrvad kuulmiseks, saame väga hästi aru, mida taotlevad kodaniku-algatuslased ja mille nad seda teevad. Ei tohi unustada, et kommunistlik partei kaart on eluaegne ja selle kehtivus kustab ainult omaniku surmaga, st. ajaliku surma või kuklasuga. Mul on kahju, et nad ei saa aru, et nende aeg on läbi! Nendel meestel ei ole midagi ühist kommunisti vastu võidelnutega. Ja nüüd, nende selts otsib, või õigemini nõuab, samastamist vabadusvõitlejatega...

Meist keegi ei kahtle, et Haavistel on kõik oma seltsi dokumendid olemas ja kinnitatud, millega ta nii kangesti edvistab. Minu küsimus oleks: „Kes on need isikud, kes taile need paberid väljastasid? Kas on ükski nendest, kes ei ole olnud partei liige?“ Ja partei liik-meks sai ju ainult eri-teenetega ja need olid Eesti rahva hävitamine... Oma truudus-vande andmisega kommunistlikule parteile, (mis on aegumatu), nad ju **vabatahtlikult** asusid eesti rahvast ja tema kultuuri hävitama... Veel praegu nad teenivad võõra ja vaenuliku riigi huvisid, loovutades nendele maa-alad Eesti territooriumist, vastu meie rahva tahtmist... Mis tähendab teisi-sõnu, et meie praegune valitsus ei teeni oma rahva huvisid. Meie rahvusaaslased kodumaal maksavad neile palka ja nemad teenivad Eestile vaenulikkude riiki...? Täpselt sama, mis viimane 50 aastat...!

Edasi suurstu Haaviste, et temal kõik load ja „propuskid“ olemas... Meist keegi ei kahtle selles. Ma küsiks: „Kellele need load ja „propuskid“ anti...?“ Loomulikult oma „semudele“ ja aatekaaslastele... Katsugu Madisson või Einsehn Tallinnast mingisugust luba või õigust saada... nad pistetaks kohe „pokri“ või areteeritakse tänaval, põhjust nimetamata... tuttav lugu eks ole...? 100% KGB, NKVD, GPU ja TSEKA võtted... Ja nendega peame võrdsed olema...?

Need on mehed kes oma „isamaasõja“ eeliskardiga lükkasid meie emad ja õed teivasbasta välja ja nüüd, kus selle kaardiga ei saa isegi lauluväljaku ääres asetsesesse venelikult „üli-aroomikasse“ peldikusse... nüüd on kisa lahti... nüüd oleme üheväär-sed... ehitame ühise mälestussamba...! Kas ei tule siin kooline olukord, kui seisame selle „ühise mälestussamba“ ees...ühed tulevad meelde oma vaba Eesti eest lan-genud relvavendi... ja teised mõtlevad oma „Stalini suure asja“ eest võidelnud „isamaa-sõja sangaritel“. Need on niivõrd valusad haavad, et need ei taha kunagi paraneda...

Ei ole ju kuigi kaua tagasi, kui meie president, peaminister ja eks-presiidiumi esimees vastasid TV kaamera ees, et nendele pole Eesti kodakondsust tarvis. See jutt on kõik lihtsalt lindil salvestatud, kust igaüks võib seda näha, kellele selleks vajadus on. Mulle ja paljudele teistele eestlastele on arusaamatu; kuidas saab üks riik olla iseseisev kui tema juhtkond on võõra ja vaenuliku riigi kodanikud...?

Kui mina oleks Haaviste ausate huvidega Eesti rahva vastu, ma kutsuks kõik need sangarid kokku, marsiks Toompeale, võtaks Tõnismäelt maha selle eesti rahvast mõnitava „punasõduri“, nõuaks seal kõikide endiste kommunistlikkude tuusade otsekohest lahkmist valitsusest ja peale selle... hakkaks ma kontakte otsima inimes-tega, kelle ainuke huvi on Eesti maa ja rahva parem tuleviku oma õigusriigis. Ei ole palju küsitlud; et need sangarid hakkaks eesti rahvast teenima...

Minule käib väga „nahavahele“, et Haaviste ei tugine oma jutuga faktidele, vaid kasu-tab vanu kulunud ja vastikuid komunde „sloganeid“, nagu oleks meie diviis is kasutatud kraadi: „20. diviisi waffen SS freiwililige grenader“. Nisugust looma pole olemas. Ma peaks teadma, töötasin kompanii kantsleis ja tegelesin meeste nimekirjadega iga päev. Kui Haaviste kandis seda aukraadi, siis ta küll 20-dasse Eesti diviisi ei kuulunud.

Siia vahele sobib hästi üks omapärane juhtum meie kompanii kantsleis Merikülas 1944. Kohal on kolm meest, meie kompanii veltveebel (sakslane) kompanii kirjutaja (Tartu pois) nime ei mäleta ja mina. Ei mäleta, mis meie jutu teema parajasti oli, kui veltu küsis meilt, et kuidas sellega on, kui teie kõnetate eesti ohvitseri, siis teie tarvitate väljendust, härra leitnant jne., kui teie räägite saksa ohvitseriga, siis teie kasutate SS aukraadi. sellele vastas meie kirjutaja nii: „Meie kõik teame, et meie ei kuulu SS-i, seda võib igaüks näha meie kraenurkadelt... miks peaksime kasutama võõraid auastmeid. Teeme seda neile, kes sinna kuuluvad.“ Veltu raputas pead, ta vist seda vastust ei oodanud. Ta oli igati tore mees.

Peame au andma tõsisajale, et korpuse mehed võitlesid küll „võitja“ poolele, kuid vale asja eest... Nad võitlesid ju „Stalini suure asja“ eest. Küsimus on, kas meile eestlastele oli seda „Stalini suurt asja“ tarvis...?

Ma usun, et keegi meist ei kahtle põrmugi, et korpused olid „vabadusvõitlejad“... Nad ju võitlesid vabaduse NKVD-le, et see piiramatu võimuga võiks Eesti territooriumil, Eesti kodanikke, ilma igasuguse põhjusega vangistada, neid piinata kõige röövdamata vahenditega (nagu keetmine kuumavee katlas jne.), neid tappa kõige alatulama kombel, neid küüditada Siberi surmalagritsesse ja nende kodud hävitada...! Ja meie leegionärid ja kõik teised ida rindemehed läksime vabatahtlikult võitlema kõigi nende „heade asjade“ vastu, mida „korpused“ meie maale ja rahvale N. Liidust kaasa tõid...? Ma ei tunne sugugi head-meelt, neid fakte „korpustele“ nina alla hõõruda, aga kui nemad püüavad meid panna ühe pulga peale saksa tolleaegse SS-iga, siis on mõtõ täis. 50 aastat on vabadusvõitlejaid mõnitatud, nii kirjas kui sõnas... nimetades neid rõõvliteks ja bandiitideks... 50 aastat on eesti rahvas pidanud neid „vabaduse toojaid“ austama... nüüd on aeg neil vait olla.

Ma ei saa üldse aru nende „mälestussamba“ jorust... Nendel on ju oma mälestus-sammas Sinimägede idaküljel, millele raiutud sõnad peaks iga eestlase vere keema ajama. Need mälestused on väga valusad. Ja seda meie ei tohi säält kunagi kutsu-tada...! Ei... nende meestega meie võrdsust ei soovi, meie ei taha olla üks riisitera suures hirsipudru katlas... kuhu ta upub... Meile on küllalt meie väikesest Eestist.

Haaviste väidab veel, et nende seltsi kuulub ka vabadusvõitlejaid. See oleks võimalik ainult juhul kui on tegemist desertööridega, nagu see juhtus Narva pataljoni mehega, kes „kogemata“ hakkas astuma vales suunas kui leidis „omad“...

Ka kurdab Haaviste, et nende nõupidamisele kutsutud ei ilmunud kohale... Küllap nendel vist ei olnud partei nõuded täidetud... või mõni muu äpardus... nagu punasest uimast ärkamine jne. Veel edvistab Haaviste, et kohal olid ajakirjanikud ja TV3... Minu küsimus nendele tegelastele on: „Kus nad siis olid kui meie pidasime Sinimägede päeva 1994...?“ Vastus on selge igale-ühele... parteikaart ei lubanud ja ei luba seda tänapäevani...! Faktid näitavad, kui kogunemistel, ükskõik millisel põhjusel on punast või

venelikku hõngu juures, siis on kõik kohal...? Ma ainult imestan, et president ei olnud kohal kotitää ristidega...age...on ju võimalik...et Eesti Vabariigil ei ole nii kõrgeid riste, mida nad arvavad ennast väärtiselt olema...

Veel üks vääratust Haaviste poolt, mis vajab korrigeerimist; Talle on pihku sattunud 30 aastat vana „Rahva Hääl“, kust ta arvatavasti on maha kopeerinud järgneva toleaja oma sõnadega soperduse Narva pataljoni laulust, mida ta tsiteerib „Vaba Eesti Sõna“s oma lugeja kirjas. Ma ei ole küll selle väeosa mees, aga seda laulu oleme laulnud küll... järgmiste sõnadega:

Kord võitles Lõuna-Venemaal
Kaugel Doni stepides
Üks vapper Eesti pataljoni
Laulis laulu kuradil jne

Nii... „kallis“ Haaviste, see on lius laul, kui kasutada õiget, moonutamata sõnastust. Peale selle laulsime veel palju ülistavaid laule meie vabast kodumaast. Igavest kadu kommunistlike ja pilkelause sakslaste. On ju nii, et laul teeb rinna rõõmsaks ja laulus väljendatakse seda, mida süda mõtleb. Ei ole võimatu, et isegi Haaviste ja Aare Raid „Sõnumileht“, saab sellest aru...!

Olgu siin ka üks väike vahemärkus minu kirja lõpetamiseks; mida sakslased meist arvasid. Aasta 1944, oleme kuuekesi kompanii kantsleis, mis asus seekord Narva poole. Kolm sakslast ja kolm eestlast. Päävatõõ tehtud, valmistume magama minema. Sakslased vadistavad omavahel ja meie teeme sama. Äkki küsib veltu (sakslane), et kuule K...e, kas on tõi, et venelased on teil vaenlane number üks sakslased on number kaks...? K...e kõigutadas jalgu üle nari serva, mõtleb viivu... ja vastab jaatavalt, millele veltu lisab: „Jah me teame seda!“ Keegi puhub ära küünla ja see päev on lõppenud, ainult tunnimees kobistab ukse taga.

Harald Rägo, leegionär, Nanaimo, B.C., Kanada

JÜRI LINA RAAMAT!

Mõni aasta tagasi võis Eestis kirjutada millest tahes. Need ajad on paraku möödas. Eesti praegune olukord teeb mõtlevatele inimestele muret, sest võimu ole tulnud endi-sed kommunistid on oluliselt hakanud piirama sõnavabadust. Mart Niklus on sunnitud taas saatma oma kirjutisi välismaale. Ajakirjandus kardab taas võimu.

Et Eestis esineb vabatahtlikku tsensuuri, kinnitas ka kirjanik Jaan Kross, esinedes 6. veebruaril 1996 Rootsi TV-s. Endine peaminister Mart Laar nentis veebruaris 1996 aja-kirjas „Eesti Aeg“ muu hulgas: „Neil, kelle suud tollal kinni löödi, lüüakse ka praegu.“ Üks ohvitser on taas Jüri Lina, sest tema kirjalisi kirjutisi ei taheta Eestis enam avaldada. Nõnda juhtus ka kevadel 1975, mil võimul olid kommunistid, kes praegu on justkui värvi muutnud.

Seepärast on üle pika aja hädavajalikuna ilmunud publitsist Jüri Lina eriti paljastav eestikeelne raamat „Mida Eesti ajakirjandus pelgab?“

Kogumik sisaldab Jüri Lina kirjutisi, mis on viimasel ajal jäetud Eestis avaldamata. Selle raamatu põhjal selgub täielikult, keda ja mida Eesti ajakirjandus pelgab.

Raamatu hind on 7 dollarit koos saatkuludega. Tellimisel pistke mainitud summa ümbrikusse või maksa mainitud summa oma pangas edasikandmiseks Rootsi Kau-banduspanga (Svenska Handelsbanken) arvele järgmiselt: Swift: HAND SE SS konto 374 462 682, Jüri Lina. Samuti lisage juurde oma nimi, aadress ja mille eest raha sisse maksite.

OLEMAAILMNE EESTI VABADUSVÕITLEJATE KESKUS WORLD LEGION OF ESTONIAN WAR VETERANS

C/O August Jurs, 29 Burke Avenue, Brantford, Ontario, N6S 6B8, Canada
Toronto, Vabadusekuu 14, 1998

V.A.
VILJANDI "SAKALA" EESTI SÕJAMEESTE ÜHING,
c/o Kevi Emil A l e x a n d e r
Lina tñn. 33
EE 2900 VILJANDI-EESTI! FAX: 011-372-43-33-627.
(Faxitud: Viljandi Muuseumi direktori hr. Jaak Fihlak'w kaudu)
Lugupidav "Sakala" kaasvõitlejad!

Tuginedes eesti ja siinselle ajakirjanduse infole, olete Teie sähil suutnud eemaldada Viljandi Kultuurimajaast 04. detsembril, 1997.a., selle lava kohalt. "SIRP JA VASARA" kommunistliku embleemi, mida nüüdse uue valitsuse tegelased Viljandil, ei võtnud vaevaks teha ja seda püüti muinsuskaitsega ehitada!

LUGUPIDAV KAAVÕITLEJALIK KIITUS JA TÄNU TEILE KÕIGILE!

Kui siin Toronto's toimus Ühine Maakondade Jõulu-koosviibimine, siis nende Ühine esimees Kevi Johannes Vilhms mainis sellest juba 05. detsembril, 1997.a. Eialgne teade oli pöralikaudne, kuid nüüd on meie juhatusele saabunud Muldike Seltäsi esindajailt lähemad teateid selle kohta ja oleme õnnelikud Teile, et tsitaite oma sõ-jamehelikkude kohust Eesti Riigi ja Rahva vastu!

Soovime Teile tulevikuks sama teetahet ja õnne Eesti Demokraat-liku Vabariigi taasiseseisvumise lõpliku saavutuse eest võitlemi-ks! Ikka muinsusaegse kangelse Lembitu teos ja vaimus! Ja kui on toimumas Teie Ühingu peres mõni suurem kokkutulek, siis palume ka kõigile seda kkesolevat kirja ette lugeda! Jäme seekord lugupida-vate Eesti Vabariigi 80-nda juubeli valmets teistvatega.

Motol: PRO PATRIA ET LIBERTATE!
ÜEVK-e JUHATUSE JA LIIKMESORGANISATSIKONIDR NIMEL:

Allakirjutatud:

(August Jurs)
Esimees

Kaasvõitleja
(Richard Tralla)
Sekretär